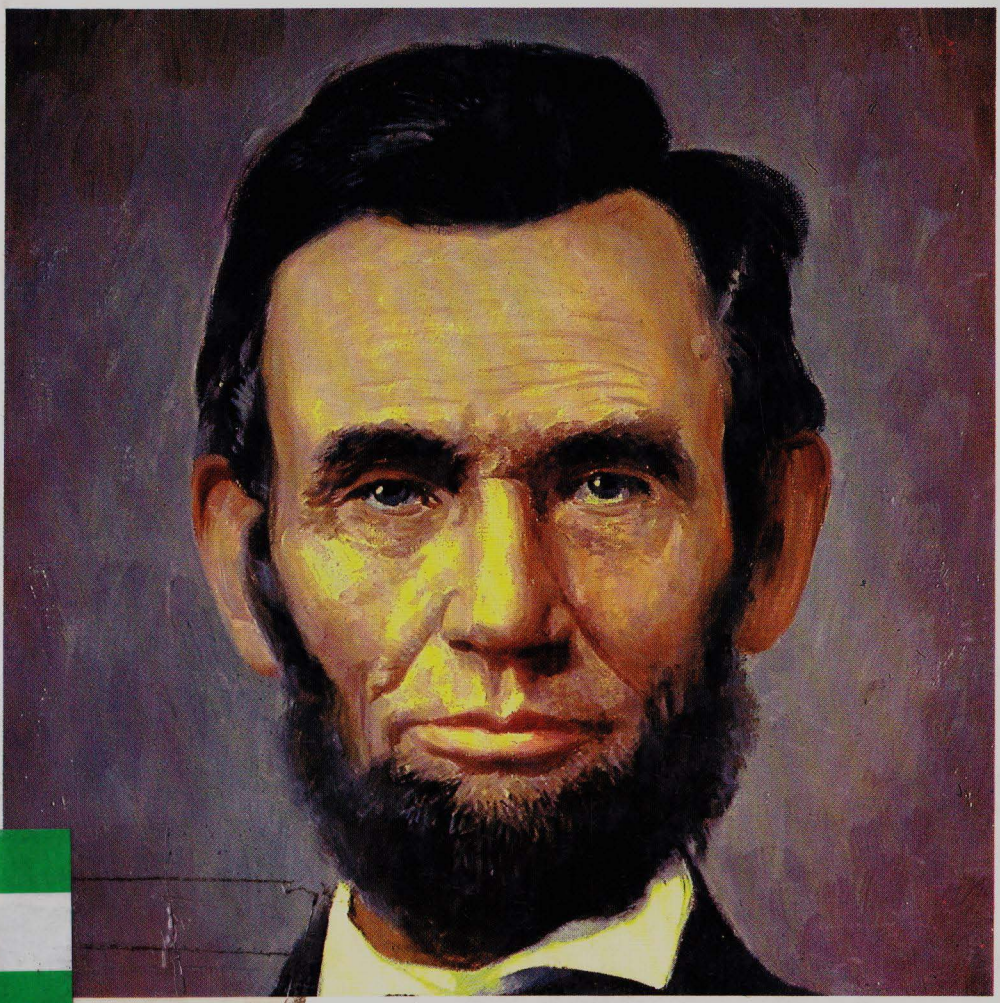
İnsanlık tarihine yön verenler

ABRAHAM LINCOLN

Ülkesindeki kölelik lanetini kaldıran Amerika Birleşik Devletleri Başkanı

ABRAHAM LINCOLN

Anna Sproule

DİZİDEKİ DİĞER KİTAPLAR

Albert Schweitzer, James Bentley
Bob Geldof, Charlotte Gray
Charlie Chaplin, Pam Brown
Dalai Lama, Christopher Gibb
Eleanor Roosevelt, David Winner
Florence Nightingale, Pam Brown
Lech Walesa, Mary Craig
Louis Pasteur, Beverley Birch
Mahatma Gandhi, Michael Nicholson
Maria Montessori, Michael Pollard
Marie Curie, Beverley Birch
Martin Luther King, Valerie Schloredt ve Pam Brown
Mihail Gorbaçov, Anna Sproule
Nelson Mandela, Benjamin Pogrund
Teresa Ana, Charlotte Gray

Resim Kaynakları:
Associated Press: 59; Bettmann Arşivi: 16-17, 29, 46 alt, 55; Mary Evans Resim Kütüphanesi: 10, 15, 53; Exley Publications Resim Kütüphanesi: 34; Hulton Resim Şirketi:43; Max ve Bea Hunn: 8; İmaj Bankası: 60; Meclis Kütüphanesi: 33, 37, 38, 40, 44, 50-51, 57; Peter Newark's Western Americana: 7, 14, 16 alt, 19, 21, 26, 30, 32, 35, 41, 42, 48 üst, 49, 52; Photo Researches Inc.: 12, 48 alt; Gary D. MacMichael: 46 üst; Stop Pictures (Ron Sandford): 22 üst; Superstock: Kapak, 4, 5, 9, 13, 16, 22 alt, 23, 47; Beyaz Saray Koleksiyonu: 11; Beyaz Saray Tarih Kurulu (resim, National Geographic Derneği tarafından çekilmiştir.): 39

1992 yılında İngiltere'de yayımlanmıştır.
16 Chalk Hill, Watford,
Herts WD1 4BN, İngiltere
Exley Publications.

Telif Hakkı © Exley Publications, 1992
Telif Hakkı © Anna Sproule, 1992

İngiliz Kütüphanesi'nde kataloglanan yayım bilgileri
Sproule, Anna
Abraham Lincoln - (İnsanlık tarihine yön verenler)
1. Amerika Birleşik Devletleri. Lincoln, Abraham, 1809-1865
I. Başlık
II. Diziler
973.7092

ISBN 975-8030-06-X

1996'da Singapur'da basılmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, Yayımcı'nın yazılı izni olmaksızın, mekanik ya da elektronik yöntemlerle fotokopi çekme, banda kaydetme, bilgi depolama ve dönüştürme de dahil olmak üzere, hiçbir şekilde çoğaltılamaz, yeniden yayımlanamaz.

Bu kitabın, 8-9 yaşlarındaki çocuklar için kısaltılmış ve sadeleştirilmiş baskısı, bu adresten temin edilebilir:
LDA, Duke Street, Wisbech, Cambs PE13 2AE.

1996'da Türkiye'de yayımlanmıştır.
İlkkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri
Özveren Sokak 32/1 Maltepe-ANKARA
Tel: 0.312. 231 73 74 Fax: 0.312. 231 73 79

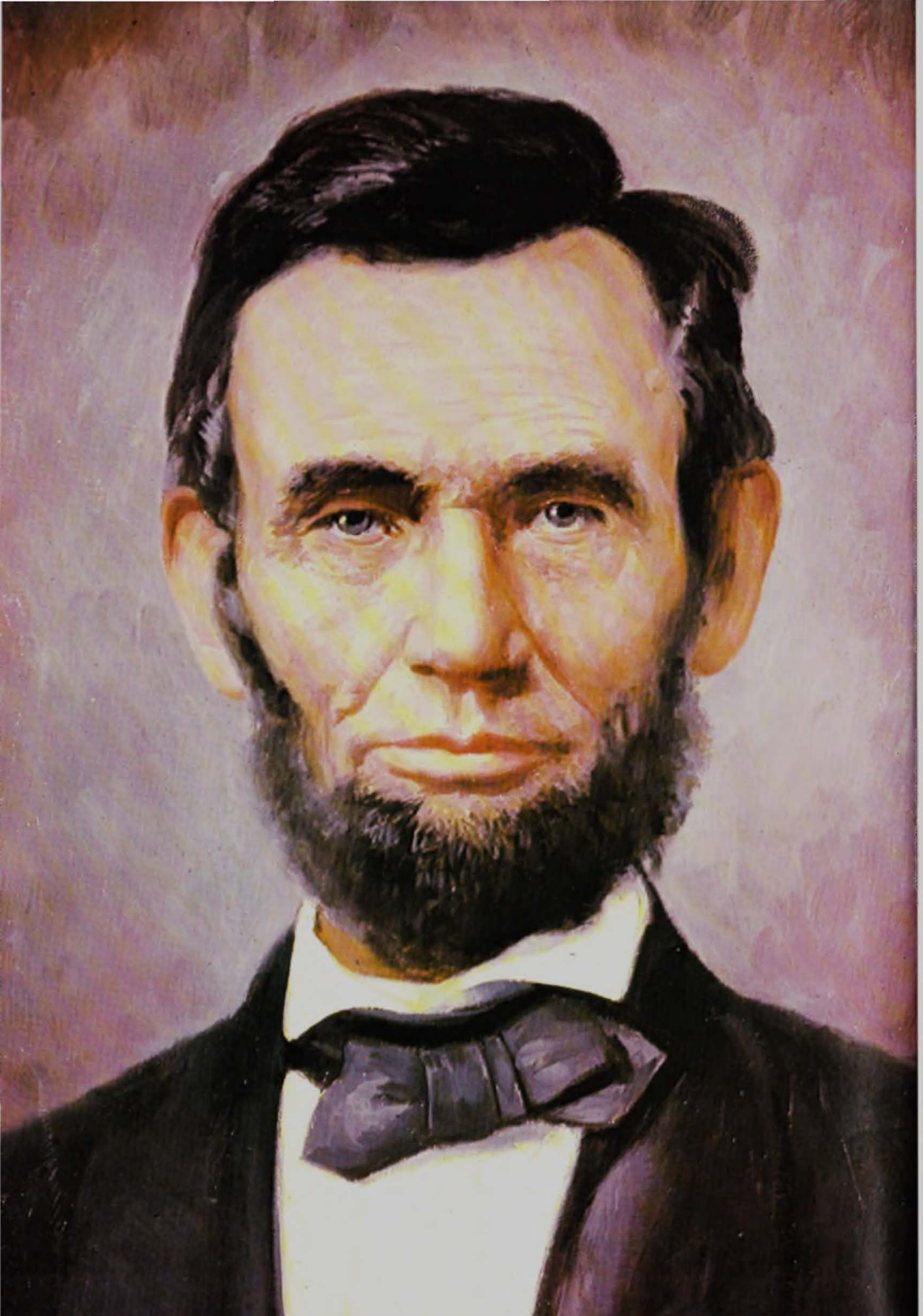
Türkiye Editörü: Sezai Kaynak
Çeviri: Leyla Onat
Dizgi: İlkkaynak Ltd. Şti.
Dizi editörü: Helen Exley
Resim araştırması: Elizabeth Loving
Yazı işleri müdürleri: Samantha Armstrong ve Margaret Montgomery

ABRAHAM LINCOLN

Ülkesindeki kölelik lanetini kaldıran Amerika Birleşik Devletleri Başkanı

Anna Sproule

İLKKAYNAK
KULTUR VE SANAT URUNLERI

Altın kalemli adam

Pencere kenarındaki masa başında oturan uzun boylu adam, uzanarak bir kağıdı kendine doğru çekti. Öteki eliyle de kalemini aldı; atacağı imzaya uygun altın bir kalemdi bu. Onu izleyen insanlar sessizce bekliyorlardı.

Başkan, bu masada her gün çeşitli kağıtları imzalardı - mektuplar, yasalar, Güney'de bitip tükenmeyen savaş için orduya emirler, kaçak askerlerin af belgeleri. Altın kalemli adam iyi yürekli bir insandı: Acıyı tanırdı ve kaçaklara her zaman bağışlayıcı bir tutumla yaklaşırdı.

Ama bugün imzalanacak belge, bir af belgesinden daha önemliydi: Günlerden 1 Ocak 1863'tü. Bu, tüm insanların bağışlanması gibi bir şeydi. Nesiller boyu ilk kez, gerçek ve yasal insanoğulları gibi hissedeceklerdi kendilerini.

İmzalanacak belge, milyonlarca kölenin özgürlüğünü ilan edecekti: Bunlar, uzun yıllardır Güney'de, beyaz asi çiftçiler tarafından satın alınan ve kullanılan siyah insanlardı.

Karşıda: Özgürlük getiren adam: Amerika Birleşik Devletleri'nin on altıncı Başkanı Abraham Lincoln. (Altta) Başkan'ın 1 Ocak, 1863 günü imzaladığı Özgürlük Bildirgesi. Bu belgeyle, Güney'in pamuk üreten eyaletlerindeki dört milyon köleye özgürlükleri veriliyordu.

EMANCIPATION
PROCLAMATION.

"Köle olarak kullanılan tüm insanlar"

Öne eğilen Başkan, kalemini mürekkebe batırdı, çekti - ve durdu. Kaşlarını çatarak eline baktı. Eli titriyordu. Kendine hakim olup elinin titremesini durdurmaya çalıştı ama eli titremeye devam ediyordu.

Bu imzayı atamayacaktı. Durakladı. Mürekkepli kalemi özenle kenara koydu. Parmaklarını açıp

kapadı. Parmakları hissizleşmiş gibiydi ve kolu kurşun gibi ağırdı.

Tüm sabah yaşadıklarından sonra buna şaşmamak gerekirdi. Savaş durumu olsa da yılın ilk günü, önemli bir gündü. Yılın ilk sabahı, Başkan'ın Yeni Yıl Partisi verdiği saatlerdi. Beyaz Saray'a gelen ve yeni yılı kutlamak isteyen birçok insanın elini sıkmıştı.

Masa başındaki o an, tarihi belirleyecek önemli bir andı. Önündeki kağıt pek çok şeyi değiştirecekti: Başkan bunu, oraya yazacağı adı kadar iyi biliyordu. Binlerce insan bu imzayı görecekti. Bu imzayı, kağıdın üstündeki yazıları okudukları kadar dikkatle okuyacaklardı. "Emrediyorum ve bildiriyorum ki, Amerika Birleşik Devletleri'nin aşağıda belirlenen eyaletlerinde köle olarak kullanılan bütün insanlar özgürdür..."

Özgürlükten fazla

Yukarıdaki sözler, özgürlükten fazlasını getiriyordu. Korkuyu ve yıkımı da yanında taşıyordu. Öyle olmak zorundaydı: Amaç buydu. Bu sözler, köle sahiplerinin zenginliğini yıkacaktı. Köle sahiplerinin korumak için çabaladıkları kendi yaşam biçimlerine son verecekti. Bu korkunç savaş sona erecekti, ermeliydi. Ve o, titreyen eliyle, bu imzayı atmak zorundaydı: Son bir kez daha düşünen bir adamın imzasıydı bu.

Ama artık hiçbir şey, onun kesin kararı kadar katı olamazdı. Eli titrese de titremese de, beyninin emrini dinleyecek ve Özgürlük Bildirgesi'ni imzalayacaktı.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, kalemini yeniden eline aldı, eğik yazısıyla ve dikkatle adını yazdı: Abraham Lincoln.

Üç yüksek başarı

Abraham Lincoln, ABD'nin sahip olduğu en büyük başkanlardan biridir. Olağanüstü bir adamdı: Hem alçakgönüllü hem hırslıydı, hem şefkatli hem katıydı, temkinliydi ama keskin bir zekası vardı. Yüzyıl sonra, bugün bile, tarihteki birçok liderin basit görünmesine neden olabiliyor.

"Amerikan tarihindeki hiçbir olay, esaretten kurtuluş kadar hüzünlü değildir. Bir yüzyıl sonra bile, en derin duyguları uyandırabiliyor. Esaretten kurtarma konusu, askeri güçle birlikte, dünyanın en güçlü köle sahibi sınıfını yenilgiye uğratmıştır. Yeni Dünya'nın bütün bölgelerindeki toplam köle sayısından fazla köle, bu bölgelerde özgürlüklerine kavuşturulmuştur."

"Aile ve Özgürlük: Amerika İç Savaşı'nda Siyah Aileler"den. (Family and Freedom: Black Families in the American Civil War

"Zenci, bir insansa, benim dini inancıma göre, "tüm insanlar eşit yaratılmıştır"; ve buna göre, bir insanın, öteki insanın kölesi olması gibi ahlaki bir hakkı olamaz."

Abraham Lincoln, Peoria'daki konuşmasından, Ekim 1854.

Ama Abraham Lincoln'ın bu özelliklerinin yanında iki önemli başarısı daha vardır. Ülkesini, kendi kendini mahvetmekten kurtarmıştır. Ve köleleri özgürlüğe kavuşturmuştur.

Tahta bir kulübede dünyaya geliş

Köleleri kurtaran Başkan'ın kendisi de yoksul bir ailenin çocuğuydu. Onun, 12 Şubat 1809'da dünyaya geldiği yer, Kentucky eyaletinin Nolin Creek bölgesinde, tahtalardan yapılmış bir kulübeydi. Bir barakadan büyük olmayan bu kulübenin bir kapısı, bir penceresi, bacası ve toprak zemini vardı. Bu kulübede, bebek "Abe", iki yaşındaki ablası Sarah, annesi Nancy ve babası Thomas yaşarlardı. Neşeli, sıcak ilişkileri olan Thomas, küçük bir çiftçiydi ve Kentucky topraklarında bir şeyler üretmeye çabalıyordu.

Küçük aile, Nolin Creek'de uzun süre kalmadı. Toprak, nehir kıyısında, Knob Creek denen bölgede daha verimliydi ve böylece Lincolnlar oraya göçtüler. Abraham yedi yaşına geldiğinde, en yeni eyalet olan Indiana'ya gittiler.

Vahşi sınırda

Kentucky'deki evleri, insanların kalabalık yaşadıkları yere uzaktı. Little Pigeon Creek denen bölgedeki evleri ise vahşi sınırın tam kıyısındaydı. Aile, kışı üç duvarı olan tahta bir barınakta geçirdi.

1818 yılında, Abraham dokuz yaşındayken, aile bir felaket yaşadı. Bu sınır yaşamının zorluklarından yıpranan anne Nancy Lincoln öldü. Henüz otuzlarının başlarındaydı ama dişleri dökülmüş ve derisi kuru bir yaprak gibi olmuştu.

Bu sınır kadınları, evlerini yönetmedeki başarıları ve yaptıkları ilaçlarla, ailelerinin yaşamlarını sürdürmelerine yardımcı olurlardı. Nancy olmayınca kulübe yaşamı, kısa sürede karmakarışık, pis ve kötü bir yaşama dönüştü. Bir şey yapılması gerekiyordu. Bu yüzden Thomas, bir yıl sonra yeniden evlendi. İkinci eşi, Sarah Bush Johnston adında dul bir kadındı. Herkes onu, "Sally" diye çağırırdı.

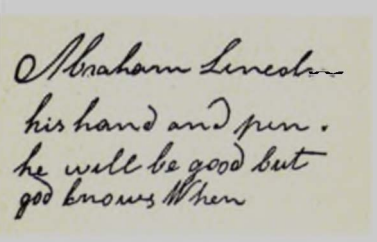
Tahta kulübedeki eğitim. Bir çiftçi çocuğu olan Abraham Lincon, zamanının çoğunu babasına toprakta yardım ederek geçirirdi. Yalnızca bir yıl okula gidebilmişti. Ama, Pigeon Creek'in dışındaki dünyayı öğrenmeye karşı o kadar büyük bir hevesi vardı ki, küçük kitaplığındaki birkaç kitabı tekrar tekrar okumuştu. Bu resimde görünen yerleri ahşap kulübe, doğduğu berbat kulübeden çok daha iyiydi.

Üstte: New Salem, Pigeon Creek'e nazaran daha hareketli bir yer olduğu halde, yine de kütük kulübelerden oluşan kaba saba bir sınır bölgesiydi. Burada görülen ahşap evler, yün depolamak ve hazırlamak için kullanılırdı.

Altta: Lincoln'a ait ilk yazı örneği. Bu şiiri, okuldaki hesap kağıdının altına yazmıştı.
"Abraham Lincoln
Eli ve kalemi
İyi olacak ama,
Tanrı bilir ne zaman."

Sally - ve kitapları

Sıcak yürekli ve hareketli bir kadın olan Sally Lincoln, Abraham'a gerçek annesi kadar, hatta daha iyi bir anne oldu. Üvey anne olmasına rağmen, oğlunun garipliklerini anlıyordu; zaman zaman yaptığı neşeli şakalardan sonra, birden durgunlaşıp içine çekilmesine ses çıkarmazdı. Onun iyi bir eğitim görmesini sağladı.

Thomas Lincoln'ın okuma ve yazmayla pek ilgisi yoktu. Ve elbette, yanında yardımcı olan oğlu için de eğitimi pek düşünmüyordu. Pek eğitimli olmasa da Sally, buna karşı çıkıyordu. Onun desteklemesiyle Abraham, İncil'i okudu, daha sonra *Robinson Crusoe*'yu bitirdi, ABD tarihini ve o zamanki Başkanı George Washington'ın yaşamıyla ilgili bazı kitapları da okumuştu. Bitirdikten sonra, yeniden ve yeniden okuyordu. Hatta çalışırken bile, toprakta bir sapan izi açtıktan sonra, ikincisini açana dek geçen zaman içinde yine kitap okuyordu.

Aslında Abraham'ın eğitimi, gelişi güzel yapılmış bir eğitimdi: Bir ay orada bir ay burada, bir ekim zamanıyla ötekisi arasında bulanan ara zamanlarda. Toplam olarak, sınıfta geçirdiği zaman, bir yıldan fazla değildi.

Abe'e bu kadarı yeter

Thomas Lincoln, bu kadar eğitimin Abe için yeterli olduğu düşüncesindeydi. Gerçekten de, Pigeon Creek'te önemli olan şeyler; doğumlar, ölümler ve hasat zamanlarıydı. Thomas Lincoln'ın oğlu için de gerekli olan şey tarlalarda çalışmaktı: Abe, zaman zaman yakındaki tarlalarda çalışmaya gidiyordu ve sırtı bükülene değin çalışma karşılığında, günde yirmi beş cent kazanıyordu.

Bu arada Abraham, neredeyse babasından nefret edecek duruma gelmişti. Ama bu konuda yapabileceği bir şey yoktu. Tüm kazancı otomatik olarak babasına gidiyordu; yasaya göre bu böyleydi. Ancak yirmi bir yaşından sonra, erkek olduğu kabul edilerek kendi parasını kendisi kullanabilecekti.

1930'da, yirmi birinci doğum günü gelmişti. O yıl, Thomas yeniden huzursuzlandı ve aileyi Illinois'e taşıdı. Orada yeni bir ev kurmak, aynen Pigeon Creek'e gidişleri kadar zor olmuştu: Küreyecek daha fazla kar, temizleyecek daha fazla toprak ve kesecek daha fazla ağaç vardı.

Abe bıkıp usanmıştı. 1831 baharında, kar kalkınca, Abe de onunla birlikte gitti.

Farklı bir kabadayı

Sonunda, New Salem adında, kaba saba, gürültülü bir bölgeye yerleşti. Artık boyu 1,80 cm'i geçmişti ve çok güçlü bir adamdı. New Salem'deki, gürültücü, kabadayı grubuyla kapıştı ve başkanları olmaya hak kazandı. Çalışma saatlerinde çalıştığı dükkana gelen müşterileri, açık saçık öyküleriyle kahkahadan kırıp geçirirdi.

Gariptir ki, hiç içki içmedi. Oradaki davranışları New Salem'deki imajıyla hiç uyum sağlamıyordu. Kasabada, eğitimli yalnızca birkaç kişi vardı: Doktor, öğretmen ve bir han sahibi olan James Rutledge. Onlara ve Rutledge'nin kızı Ann'e hayran olan Abraham, yöresel tartışma grubuna katılmaya karar vermişti.

Grubun üyeleri, yeni katılan kişiyi görünce, pek de memnun olmadılar. Derken, yaşamlarının en büyük

Sınırda yaşayan tüm insanlar, düz alan açmak için ağaçları keser dururlardı. Burada henüz genç bir çocuk olan Lincoln, parmaklık yapmak üzere ağaç keserken görülüyor. Baltayla çalışırken çok becerikliydi. Parmaklık yapan "Abe" imajı, daha sonraları politik arkadaşları tarafından, onu desteklemek için kullanıldı. Oysa Lincoln, yoksulluk içinde geçen o eski günlerinden nefret ederdi.

"Abe, herhal eğitim diyip kendini kandırıyo. Bu aptal fikri engellemek istedim ama, olmadı ki!"
Thomas Lincoln, oğlunu anlatıyor.

"Bir köy avukatı."
Lincoln'ı tanımlayan bir politika eleştirmeni

şokuna uğradılar: Dükkandaki külhanbeyi, bir numaralı doğal konuşmacıydı. Oradaki başarısından yüreklenen Lincoln, Little Pigeon Creek'te başlamış olduğu eğitimini, kendi kendine yürütmeyi sürdürdü. Matematik çalıştı; konuştuğu ve yazdığı dili inceleyerek İngilizcesini ilerletmeye çabaladı. Ve, yirmi üç yaşında politikaya girdi.

Politika ve yasa

New Salem'deki dükkanda nehir taşımacılığı konusunda konuşulmadığı ve Lincoln'ın açık saçık fıkralarına gülünmediği zamanlarda, herkes politika konuşurdu. Onlarını sözlerini, Lincoln dikkatle dinlerdi. Babasının çiftiğindeki ağır ve zahmetli işlerden kaçıp oralara gelmişti. Ama yaşamında, Illinois'deki New Salem'den daha da ileri gitmeyi amaçlayan bir gençti. Politikanın ona yararı olur muydu acaba? Olabilir gibi görünüyordu; politikaya giren adamların daha hızlı ilerledikleri belliydi.

Böylece, 1832'de Abraham Lincoln, Illinois eyalet meclisi için adaylığını koydu. Kazanamadı ama bu deneyim onun, daha da hırslanmasına yol açtı. Ve 1834 seçimlerinde bu şansı elde etti. O yıl, Illinois eyalet meclisi çalışmaya başladığında, aralarında ince yüzlü, gözleri geleceğe kararlılıkla bakan, insan irisi bir adam vardı. Artık kendi listesine eklediği bir hırsı daha bulunuyordu: Avukat olmaya karar vermişti.

Bir avukat! Bu karar, hâlâ Indiana şivesiyle konuşan bir sınır adamı için olağanüstü bir istekti. Ama, yasalardan ilk etkilendiği yer de Indiana'ydı. Oradan ayrılmadan az önce, bölgesel mahkeme salonlarını ve oradaki yasal dramları izlemişti. Çok etkilenmiş ve Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'm okuyarak ülkenin nasıl idare edildiğini anlamaya çalışmıştı.

Lincoln'ın Springfield'daki ilk avukatlık bürosu: "Hoffman's Row, 4 Numara, üst kat". Tom Dupleaux'ın mobilya mağazasının üstündeki bu odada, bir sandalye, masa, yatak ve ortaklık yasası ciltleri bulunan bir kitaplık vardı.

"Eşit yaratılmıştır"

Aynı zamanda, Bağımsızlık Bildirgesi'ni de okumuştu: Ülke kurucularının, 1776'da, İngiliz idaresinden ayrılırken, Kral III. George'a yazdıkları, mükemmel bir bildirgeydi bu. Bildirge'de şöyle deniyordu: "İnanıyoruz ki, tüm insanlar eşit yaratılmıştır ve yaradanları tarafından kendilerine, Yaşama, Özgürlük ve Mutluluğu Arama hakkı verilmiştir..." Genç adam, bu sözleri ömrü boyunca unutmayacaktı.

Sonunda, 1830 yılında Lincoln, artık yasa yapan kişiler arasına girmişti ve eğitimini daha da ileri götürmek istiyordu. Bulabildiği tüm hukuk kitaplarını topladı ve çalışmaya başladı. Üç yıl sonra Mart 1937'de, yirmi sekiz yaşındayken, tam yetkili bir avukat olmuştu. O yılın Nisan ayında, New Salem'den ayrılarak, eyalet başkenti olan Springfield'a şansını aramaya gitti.

Şanslı ve aşık

Lincoln, ödünç aldığı bir atın üzerinde, eşyalarını eyerin heybelerine doldurmuş, ayakları hemen hemen atın toynaklarına kadar uzanmış olarak Springfield'a gitmişti. Bir işi vardı, ama evi ve parası yoktu: Yalnızca yedi doları vardı. Yatak satın almaya bile yetmezdi.

Ama daha başlangıçta şans yardım etti. Bir yatak almak için çalıştığı dükkanın sahibi, bu uzun boylu, düşünceli yüzlü genç adamdan hoşlanmıştı. Dükkanın üzerindeki odayı parasız vermeyi önerdi ve Lincoln hemen yerleşti. Zekası ve konuşma becerisi sayesinde de birinci sınıf bir avukat oldu.

Kadınlarla ilişkilerinde çok çekingen olmasına rağmen, sosyal yaşamı gelişmeye başladı. Springfield, New Salem'e nazaran çok daha gelişmiş ve uygar bir kentti. Profesyonel biri olarak Lincoln, birçok iyi aileyi ziyaret edebiliyordu. Ve 1839 yılında, otuz yaşındayken, kentin en akıllı ve varlıklı kızlarından birine aşık oldu.

Mary Todd Lincoln, 1861'de Beyaz Saray'da çekilmiş bir fotoğrafta görülüyor. Varlıklı bir Güneyli bankerin kızı olan Mary, Abraham Lincoln'la, 4 Ekim, 1842'de evlenmişti.

Mary Ann Todd

Lincoln gibi Mary Ann Todd da, güç ve politikadan etkileniyordu. Ama bunun dışında, o ve uzun boylu talibi arasında hiçbir benzerlik yoktu. Mary ufak tefek, canlı ve modaya uyan bir kızdı. Hiçbir zaman çekingenlik duymaz, konuşma sıkıntısı çekmezdi. Kentucky'deki ailesi, sosyetenin önemli üyelerindendi;

çok varlıklıydı ve her an emirlerini bekleyen birçok kölesi vardı.

Lincoln'm babası da Kentucky'liydi. Ama onun toprakta çalışacak köleleri hiç olmamıştı ve yaşamını kendisi çalışarak sürdürmüştü. Kentucky'deki genel düşüncenin tersine, kölelik düşüncesine de karşıydı. Oğlu da aynı şekilde düşünüyordu: Hatta Illinois meclisinde, köleliği protesto etmişti.

Başarı belirtisi: 1844 yılında artık varlıklı bir avukat olan Lincoln'ın, ailesi için satın aldığı ev. Springfield'daki kibar aileler gibi evlerinde, ev işlerini yapan, çocuk bakımına yardımcı olan, gelen ziyaretçilere kapı açan hizmetçileri vardı. Ama bir zamanlar oduncu olan Lincoln, resmiyeti hep unuturdu. Hizmetçi kapıya gitmeden, o gider açardı.

Geçmişi geride bırakış

Todd ailesi, Lincoln'ı ve alçakgönüllü geçmişini beğenmemişlerdi. Yine de tüm farlılıklara ve zorluklara rağmen, Abraham ve Mary, birbirlerine karşı olan sevgilerini korudular. Ve 4 Ekim 1842 tarihinde, Mary'nin ablasının Springfield'daki büyük evinde evlendiler.

Mary'nin ablası bu konuyu daha o sabah duymuştu. Lincoln'ın ailesine gelince, onlar oğullarının evlendiğini aylar sonra öğrendiler. Gerçek şu ki, Lincoln, yoksul ailesinden çok utanıyordu. O zaman ve ondan sonraki yıllar boyunca, geçmişini hep geride bırakmaya çalıştı.

Genç evlilerin ilk evi, büyük bir ev değildi: Bir Springfield hanının üst katındaki odasıydı. Ama kısa sürede, genç avukat kötü günleri geride bıraktı. 1840'lı yılların sonlarına doğru, balkonunda, şık madeni parmalıkları ve kepenkleri olan güzel bir ahşap evin sahibi oldular.

Politikadaki büyük başarısı için, önemli bir yerdi evi: 1846 yılında, bölgesindeki insanların üçte ikisi, Amerika Birleşik Devletleri Meclisi'nde, onları temsil etmek üzere Abraham Lincoln'ı seçmişti.

Lincoln'ın Amerika'sı

Bugünün Amerika Birleşik Devletleri, doğuda Atlas Okyanusu'ndan, batıdaki Büyük Okyanus'a kadar uzanır. 238 milyonluk nüfusuyla, dünyanın dördüncü büyük ülkesidir.

Abraham Lincoln'ın zamanında durum değişikti. Lincoln'ın doğumundan az önce, 1800'lü yılların başlarında, nüfus ancak beş milyondan biraz fazlaydı. Ayrıca bir kıtaya yayılmış bir ülke değildi. 1770'li yıllarda, İngiliz egemenliğine karşı direnen insanlar, Doğu'da, Avrupalıların kurduğu on üç sömürgede yaşıyorlardı.

ABD'nin yavaş yavaş büyüyen nüfusu, on üç sömürgenin sınırlarının dışına taşarak batıya doğru yayılmaya başladı. Her ulaştıkları yerde, bir yerleşim bölgesi oluşturacak kadar insan birikince, orası bir eyalet sayılıyordu. Lincoln ailesinin de bu batıya gidişte rolü vardı; Virginia'daki evlerinden kalkarak Amerika'nın yerli halkı tarafından ateşli biçimde savunulan Kentucky'nin "karanlık ve kanlı topraklarında" şanslarını denemek üzere ilerlemişlerdi. Bu ilerleyiş, Abraham'ın büyükbabasına şans getirmemiş ve adam kızılderililer tarafından öldürülmüştü.

Kuzey ve Güney

Sömürge olan bu on üç eyaletin birbirinden çok farklı özellikleri vardı. ABD sınırları, batıya doğru genişledikçe, bu farklılıklar da genişlemeye başladı. En önemli farklılık çizgisi, Kuzey ve Güney eyaletleri arasındaydı.

Güney, zengin toprakları ve sıcak nemli iklimiyle, "plantasyon" denen geniş çiftliklerin bulunduğu bir alandı. Güneylilere göre ideal yaşam biçimi, İngiliz soylularının yaşamı gibiydi: Kibar, gelişmiş, sıcak ve sosyal ilişkiler kurmayı amaçlayan bu insanlar,tüm günlerini dışarıda at binerek ya da içeride kitap okuyarak ve müzik dinleyerek geçirirlerdi.

Kuzeylilerin yaşama bakışları daha değişikti. Onlar her şeyi daha fazla ciddiye alan insanlardı; çok çalışmaya, eğitime, demokrasiye ve eşitliğe önem verirlerdi. 1770'li yıllarda, İngiltere'ye karşı isyanı yöneten eyalet Kuzey'deki Massachusetts eyaletiydi.

Pazarlar, makinalar - ve pamuk

Bağımsızlığını yeni kazanmış olan bu ülke, para kazanabilmek için Avrupa'ya satacağı bazı ürünlere sahip olmalıydı. Ve, hemen en önemli ürün bulundu: Pamuk. Ham pamuk, tohumların bulunduğu kozanın

Güney Amerika'nın zenginliği: Toprağı ufka kadar kaplayan kar gibi pamuk pomponları. Her pompon ya da "pamuk kozası" toplanarak, toplayıcının omuzuna bağlanmış olan çuvala konurdu. Buradaki toplayıcıların hepsi siyah kölelerdi. Günde en az, 75 kilo pamuk toplamaları beklenirdi.

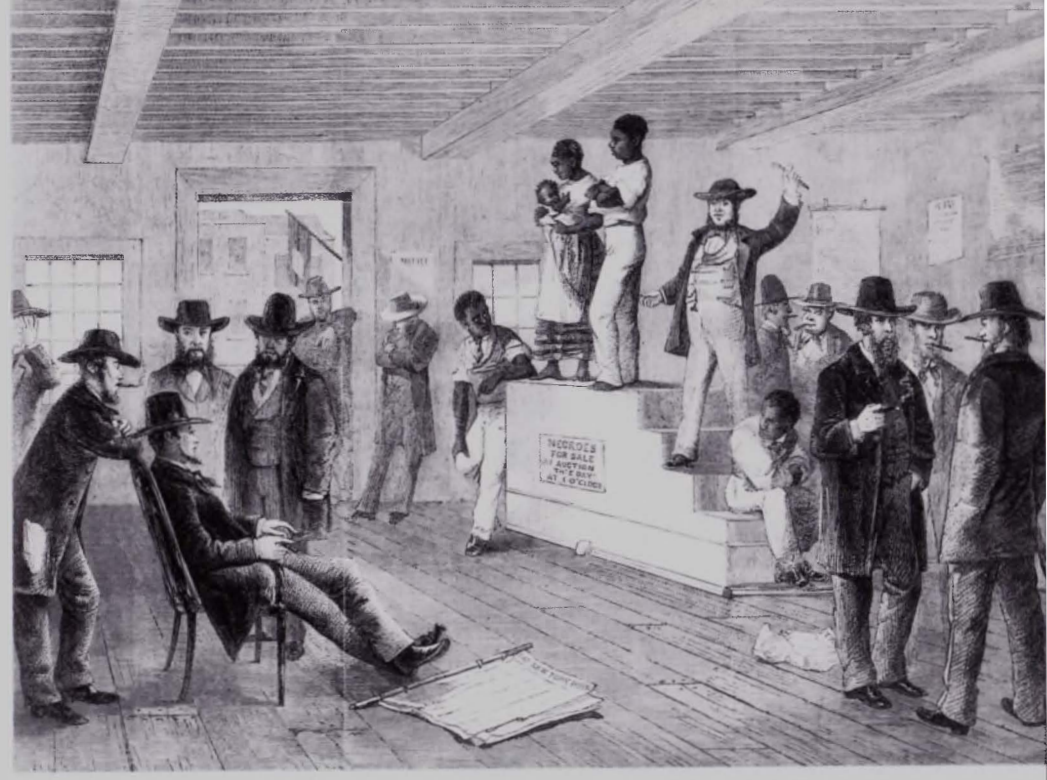
Pamuk, güneyde yetiştirilen tek ürün değildi. Bu fotoğrafın çekildiği 1860 yıllarında, Güney Amerika'da, 3.953.000 siyah köle vardı. Bu da nüfusun üçte biri demekti. Beyaz güneyliler arasında, köle sahibi olmak, varlıklı ve güçlü olmakla eş anlamlıydı. Güney'de yaşayan beyazların dörtte birinden azının, bir kölesi vardı ve birçok varlıklı kişinin, yirmi dolayında kölesi olurdu. Ama, gerçekten zengin olabilmek için en az otuz kölenin işgücüne sahip olmak gerekirdi.

içinde, ince beyaz bir astar gibidir. Pamuğu üreten bitki, nemli ve sıcak iklimde iyi yetişir. ABD'de, Kuzey eyaletlerinin iklimi, pamuk için oldukça kuru ve soğuktu. Ama Güney'in bahçelerinde pamuk, yabani ot kadar hızlı büyüyordu. Ve, Atlantik'in öteki kıyısındaki insanlar, ucuz ama dayanıklı kumaşlar üretmeye yarayan bu ürünü satın almaya hazırdı.

Avrupa'nın pazarları vardı. Ayrıca makinayla üretim olanaklarına sahipti. Yeni icat edilmiş makinalar, birçok yere kurulmuş fabrikalarda, durmaksızın çalışıyorlardı. Avrupa, büyük bir değişime doğru gidiyordu: Endüstri Devrimi'ydi bu.

ABD'de, Güney eyaletleri, karşılarına çıkan fırsatları kaçırmamakta kararlıydılar. Bir zamanlar, parayı tütün ve pirinç ekerek kazanırlardı; şimdiyse, 1790'ların ortalarında, pamuğa dönmüşlerdi. İş çok gelişti ve Kuzey eyaletlerine bile para akmaya başladı.

Endüstri Devrimi'nin başladığı İngiltere'de olduğu gibi, kuzey ABD'de de, fabrikalar, bankalar ve işler kurulmaya ve bir endüstri ülkesine doğru ilerleme kaydedilmeye başlandı. Fabrikalarda, hem pamuklu

dokuma yapılıyor hem de onları üretecek makinalar imal ediliyordu.

Bankalar, Güneyli pamuk üreticilerine krediler verdiler; böylece iş çevreleri, Güney'in yabancı müşterileriyle ilişkiler kurmaya başladılar. Güney'in "Pamuk Krallığı", herkese gelişim ve zenginlik sağladı. Özgür olan herkese.

Köle olmak üzere satılış

ABD kurucuları, ülkelerini kurarken, tüm insanların birbirine eşit olduğu düşüncesinden hareketle işe başlamışlardı. Ne var ki, Lincoln'm Meclis'e girdiği tarihlerde, ABD, üç milyon insanın hayvan muamelesi gördüğü bir ülke haline dönüşmüştü.

Bunlar siyah kölelerdi: Yeni Dünya'da çalışmak üzere beyazlara satılmış Afrikalılar ve onların çocukları. İnsanların transatlantik ticaretle satılması, "Pamuk Krallığı"ndan çok daha önce başlamıştı. ABD'nin kuruluşundan bile çok önce. 1600'lü

Virginia'da, açık artırma yöntemiyle satılan köleler. Resimde, tıknaz açık artırmacı tarafından kaçmaları engellenen, genç siyah bir aile, alıcılara gösteriliyor. Bebek ile anne, elbette birlikte satılacaktı. Ama fiyat uygunsa, açık artırmacı, babayı rahatlıkla bir başkasına satabilir ve aileyi ayırabilirdi. Beyaz alıcılar, bu arada, salonu bir klüp gibi de kullanırlardı. Orada, sürüp giden insanlık dramına hiç aldırış etmeden, boş zamanlarını sohbet ederek ya da gazete okuyarak geçirirlerdi.

Bir Virginia köle pazarı. Pırıl pırıl ciltler ve yeni kolalanmış önlükler, sahiplerinin satış kurnazlığını gösteriyor. Fiyatları yükseltmek için köle sahipleri, satıştan önce kölelerinin iyi görünmelerini sağlarlardı. Cılız olanlar özellikle şişmanlatılırdı. On üç sömürgede, kölelik, 1600'lerden bu yana sürüp gitmişti. İkiyüz yıldır, tüccarlar, Afrikalıları evlerinden, ailelerinden koparıp, betimlenmesi zor bir cehennemin içine atmışlardı.

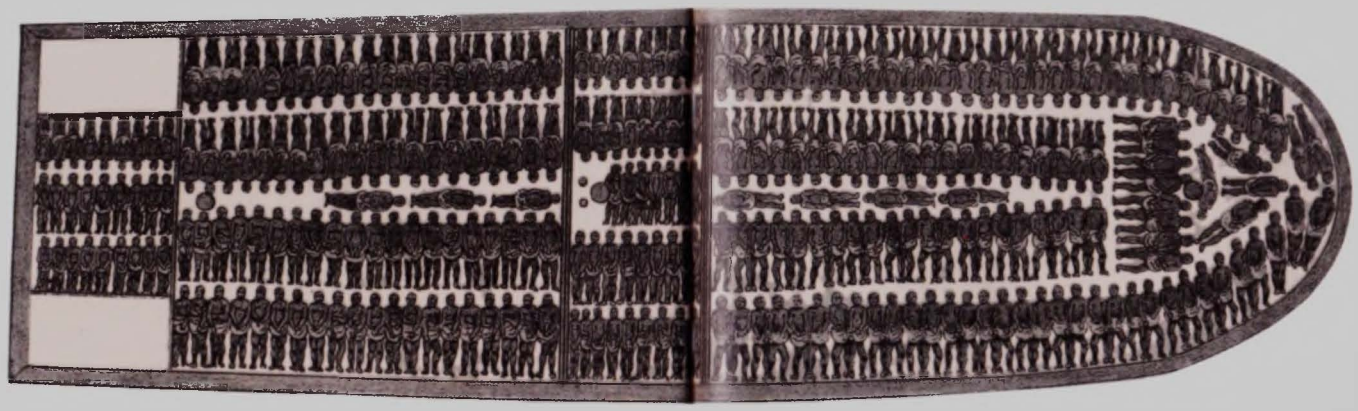
yıllardan beri, on üç sömürgede kölelik sürüp gidiyordu. İki yüzyıldır, tacirler Afrikalıları evlerinden, ailelerinden koparıp tarif edilemez bir cehennemin içine atıyorlardı.

Gerçekten betimlenmesi zordu; dayanması daha da zordu. Afrika sahillerindeki yerleşim bölgelerinden alınan bu köleler, batıya gönderilmek üzere, büyük ahşap gemilere tıka basa doldurulurlardı. Çoğu, bu yolculuk bitmeden ölürdü. Pis kokulu, bunaltıcı gemi ambarlarına doldurulduklarını an işkence başlamış demekti.

Ambarlara doldurulan bu insanlar, üç ay boyunca göğü göremezler, özgür havayı koklayamazlardı. Ta, Amerika'ya varana dek. Varmayı başarabilecekleri de çok kuşkuluydu.

Her yetişkin köle için 75 cm. yüksekliğinde, 38 cm. genişliğinde ve 200 cm. uzunluğunda bir yer ayrılırdı. Çocuklara daha az yer verilirdi. Çoğu zaman, kadın ve çocukların, gündüzleri, güverteye çıkmalarına izin verilirdi. Erkeklerse, bir kez tıkıldıktan sonra, tabuttan bile daha dar olan o yerde kalmak zorundaydılar. Orada yerler, uyurlar, uyanırlar, kusarlar, bağırsaklarını boşaltırlar, ateşler içinde kıvranırlar ve - Tanrı acırsa - ölürlerdi.

Kadınlar ve erkekler ölmek için dua ederlerdi. Bir fırsatını yakalayanlar, kendilerini suya atarak ölmeye çalışırlardı. Ama çoğuna ölüm, yattıkları yerde zincirlenmiş olarak karanlıkta yatarken gelirdi. Kimi zaman, o koşullarda yeni bir yaşam da başlayabilirdi. Gemi doktoru, bir keresinde, sarhoş gemicilerin çözüp denize atmayı unuttuğu bir cesede zincirlenmiş durumda doğum yapan bir kadın görmüştü. Gemiler, taşıdığı kölelerin üçte ikisini Yeni Dünya'ya canlı olarak ulaştırırdı. Kimi zaman kölelerin yarısı ölüp giderdi; kimi zaman, daha da azı karaya ulaşabilirdi.

Solda: Bu şekil, Afrika'dan Yeni Dünya'ya giden gemilerde, kölelerin ambarlara nasıl yerleştirileceğini belirlemek için çizilmişti. Bu sahneye tanık olan bir doktor, bu insanların, havasız kalan hayvanlar gibi soluk alabilmek için nasıl çabaladıklarını dehşet içinde anlatmıştı. Bazı gemilerde, bundan daha kötü koşullar söz konusu olabiliyordu.

Karşıda: Bazı Amerikalı köleler, sahipleri tarafından özgür bırakılırdı. Ama çoğu için kölelikten kurtulmanın ancak iki yolu vardı: Ölüm ya da kaçış. Kölelerin kaçmalarını önlemek için, silahlı güçler kurulmuştu. At üzerinde kaçakları kovalayan bu adamların, kaçakları izleyen köpekleri de vardı ve koku almış köpeklerden kurtulmak hemen hemen olanaksızdı. Vahşi bir hayvan tarafından yakalanan bu köle resmi, on dokuzuncu yüzyılda yaşamış bir ressam tarafından yapılmıştır.

Bu gemilerde ölen ya da çıldıran adamlar, veya herhangi bir nedenle gereksiz görünen insanlar, hemen güverteden denize atılıyorlardı. Köpek balıkları, köle taşıyan gemileri Atlantik Okyanusu boyunca yakından izlerlerdi.

Amerikalı ve İngiliz köle tacirleri, bu iğrenç ticaret sayesinde çok zengin olmuşlardı. 1800'lü yıllarda, İngiliz reformcuları, İngiliz gemilerinin bu işi yapmalarını önledi. Ardından ABD de, İngilizleri örnek alarak aynı şeyi yaptı. Ama, bu durum Amerikalı köle tacirlerinin kârını azaltmadı, tersine çoğalttı. Çünkü, artık pamuk çok şeyi değiştirmişti.

Siyah köleler olmasaydı, pamuk ürünü de olamazdı; Güneyli çiftçilerin zenginliği de, İngiltere'yle ve dünyanın başka ülkeleriyle yapılan ticaret de olamazdı. Ürün, zenginlik ve ticaret, kölelerin çalışma gücü üzerine kurulmuştu: Pamuğun ekilmesi, yabanıl otlardan temizlenmesi, sonra toplanması, toplanması ve toplanması.

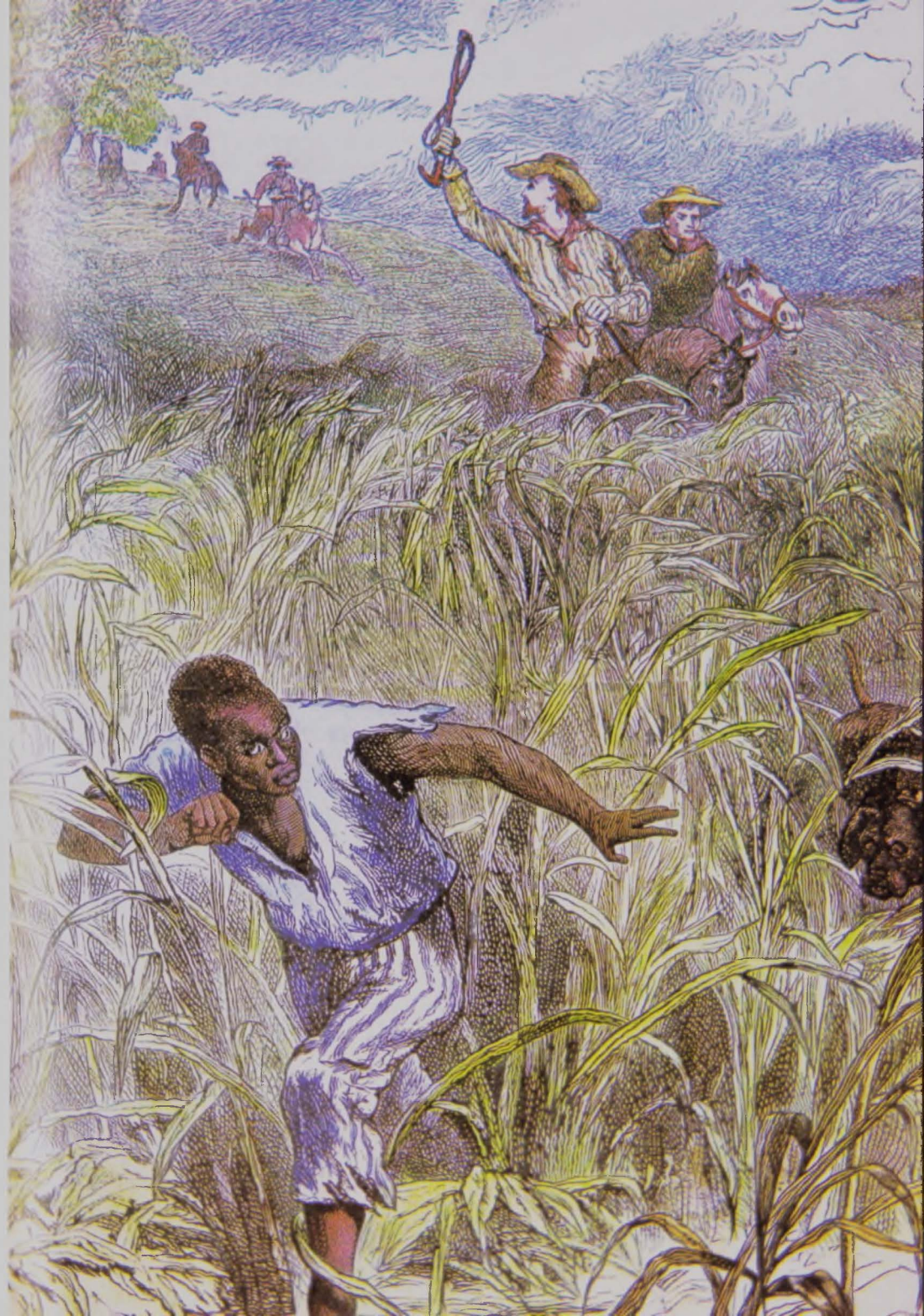
Ama yasalar, artık "Pamuk Krallığı"nın bu kurbanlarının, ülkeye getirtilemeyeceğini söylüyordu. Ama, köle tacirleri için bu çok da önemli değildi. Yasalara gülüp geçtiler ve bu durumun, köle fiyatlarını iyice artırmasından çok mutlu oldular. Abraham Lincoln'ın Meclis'e girdiği yılda, sağlıklı kölelerin fiyatları 2.500 dolara çıkmıştı. Ve köle tacirleri kaçak getirdikleri kölelerle milyoner oldular.

Yasa dışı olan bu hızlı ve kanlı ticaretle, iyice iki yüzlü hale gelen köle avcılığı sürüp gitti.

Atlara daha iyi davranılır

Pamuk toplama mevsimi, yazın sonlarından yeni yıla kadar süren uzun ve yorucu bir süreçti. Köleler şafaktan grup vaktine kadar, kimi zaman daha da uzun çalışırlardı. Çalışmaya başlamaları, yemek için durmaları, yeniden başlamaları ve gece olunca işi bırakmaları söylenirdi. Emredildiği gibi çalışmazlarsa, çoğu kez kamçılanırlardı.

Sahiplerinin büyük kazanç sağlamalarına yardım eden köleler, bu kazançtan hiç yararlanamazlardı. Emeklerinin karşılığı elbette ödenmiyordu. Birçok

Güneyli için siyahlar, emeklerinin karşılığı ödenecek olan işçiler değil, kullanılacak sığırlar gibiydi. Gerçekten de, öteki çiftlik hayvanlarından bile daha kötü davranışlarla karşı karşıya kalıyorlardı.

Besinleri, domuz eti ve mısırdı. Oldukça iyi sayılırdı çünkü, iyi beslenmezlerse iyi çalışamazlardı. Ama giysileri ince ve seyrek kumaşlardan yapılırdı ve yalnızca kışın ayakkabı giyerlerdi. Barınma konusuna gelince, köle sahiplerinin atları bile bu açıdan daha şanslıydı. Hiç değilse, kuru, sıcak ahırları, kendi özel bölümleri ve yemlikleri vardı. Kölelerin çoğunun ise, penceresiz kabinlerinin yerleri çamur içindeydi ve rüzgar, duvarlardaki deliklerden eser geçerdi. Bu kulübelerin yalnızca bazılarında yatacak, oturacak ya da yemek pişirecek eşyalar bulunurdu. Kölelerin çoğu, sığırlar gibi yerde, samanların üstünde uyurlardı.

"Diyorsunuz ki A beyazdır, B ise siyahtır. Demek ki, sorun renkte; yani açık renkte olan kişi, koyu renkte olanı köleleştirebilir, öyle mi? Ama dikkatli olun. Bu kurala göre, önünüze çıkacak, sizden daha açık renkli kişinin kölesi olabilirsiniz."

Abraham Lincoln, kölelik karşıtı tartışmasını hazırlarken.

Köle sahiplerinin gücü

Köle sahipleri, kölelerini ellerinde tutmak için, her şeyi yaparlardı. Köleler, hiçbir şeyi satamaz ya da satın alamazlardı. Hiçbir şeye sahip olmalarına izin verilmezdi. Okuma ve yazma öğrenmelerine izin yoktu. Evlenemezlerdi. Bir mahkemede tanıklık yapamazlardı. Kendilerini korumak için bile olsa, bir beyaza vuramazlardı. Ayrıca, sahiplerinin topraklarından dışarı izinsiz çıkamazlardı. Toprak gibi, onlar da sahiplerinin malıydı: Oradan ayrılmaları, sahiplerini soymak anlamına gelirdi. Bunun için görecekleri ceza, en azından yine kırbaçlanmaktı. Yasalar, bu durumu görmezden geliyordu. Köleler, öldüresiye kırbaçlanır, dövülür hatta yakılırdı.

"Sorun tam olarak renk değil mi demek istiyorsunuz? - Beyazlar, siyahlardan daha akıllı ve bilgili ve bu yüzden siyahları köleleştirebilirler, öyle mi? Yine dikkatli olun. Bu kurala göre de, önünüze çıkacak sizden daha akıllı bir adamın kölesi durumuna düşebilirsiniz."

Abraham Lincoln, kölelik karşıtı tartışmasını hazırlarken.

Köle ailelerin kaderi

Kölelerin, eşya alıp satma hakları yoktu ama başkalarının malı oldukları için kendileri satılabilir ya da satın alınabilirlerdi. Ve her gün, Güney'in her yanındaki dükkanlarda ya da açık artırma salonlarında, tencere, tava ya da mobilya gibi alınıp satılıyorlardı. Bir toprak sahibi, para darlığına düşünce, birkaç kölesini satılığa çıkarırdı. Ölüp de mirası paylaşılacağı zaman, yine köleler satılır ve para paylaşılırdı. Köleler, kimi zaman, insan yaşamını bir oyun kağıdı veya bir zar karşılığında kumarda değiştiren kişiler tarafından el değiştirirlerdi.

Mobilya grupları, açık artırmada satılırken, kimi zaman bölünebilir. Bu durum, köle aileleri için de söz konusuydu. Şişmanlatılmış ve temizlenmiş olarak açık artırmada alıcılara sunulurlardı. Köleler arası evlilik yasaklandığı halde, köleler birbirlerine aşık oluyorlar ve çocuk ediniyorlardı. Sahipleri buna aldırış etmiyordu; hatta memnun oluyorlardı. Çoğu, siyah kadınları kısrak ya da dişi domuzlar gibi görüyordu: Yani, sahiplerinin zenginliğini her dokuz ayda bir artıracak üretim makinaları gibi. On doğum yapan bazı siyah kadınlara, ödül olarak özgürlükleri verilmişti.

Rose Williams anımsıyor

İyi bir "üretici" olduğu düşünülen köle, satılma korkusundan kurtulurdu. Ama doğurduğu çocuklar, hâlâ satılabilirdi. Yaşamları bir toplama kampındakileri andıran öteki siyah köleler de, normal bir aile yaşamına hasretti.

Ne yaparlarsa yapsınlar veya birbirlerini ne kadar severlerse sevsinler, yine de başlarındaki bu tehlikeden kurtulamazlardı. Sahipleri, onları değişik kişilere satmaya karar verirse, bir daha birbirlerini hiç göremezlerdi.

Bu korkunun nasıl bir şey olduğunu, doksan yaşında siyah bir kadın olan Rose Williams, hâlâ anımsıyordu. Çocukluğunda, henüz dokuz yaşındayken, bir açık artırma salonunda, babasının Hawkins adında birisine satıldığını görmüştü. Fiyatı iyi artıran Hawkins, annesini de satın almıştı ve sıra küçük kıza gelmişti.

Dört yüz dolar... Dört yüz yirmi beş... Dört yüz elli. Kaderini belirleyen bu kişiler, çocuk için yalnızca çeşitli seslerdi: Çevresini sarıp onu inceleyen beyaz adamların sesleri.

Artırma yükseldi, yükseldi ve sesler yalnızca ikiye indi. "Ben, orada gözlerimden yaşlar akarak duruyordum. Beni annemden ayıracak bir adama

Başka hiçbir şeye benzemeyen bir ticaret, değil mi? Bu fotoğraf, 1800'lü yılların ortalarında, Atlanta, Georgia'daki bir sokakta, öteki iş yerlerinin arasına sıkıştırılmış bir iş yerini gösteriyor. Sahipleri için, köle ticareti de yandaki dükkanda satılan tütün ticareti kadar doğal bir şeydi. Bu tarihe kadar, köle ticareti Güney'de öylesine yerleşmişti ki, köleliğe karşı olmak, Güney'i tehdit etmek anlamını taşıyordu.

satılacaktım. Bir adam 500 dolar dedi ve satıcı, "Daha fazla veren yok mu? Öyleyse 500 dolara veriyorum," dedi.

Beş yüz dolar: Yetişkin bir köleye verilen paranın beşte biriydi ama yine de çok para demekti. Öteki adam hemen yirmi beş dolar daha artırmıştı. Ve açık artırmacının çekici, "Güm!" diye masaya vurdu. Rose, korkuyla titrerken sevinç içinde Hawkins'e satılmış olduğunu gördü. Küçük aile yeniden güvenlikteydi - şimdilik!

Kuzeyde özgürlük

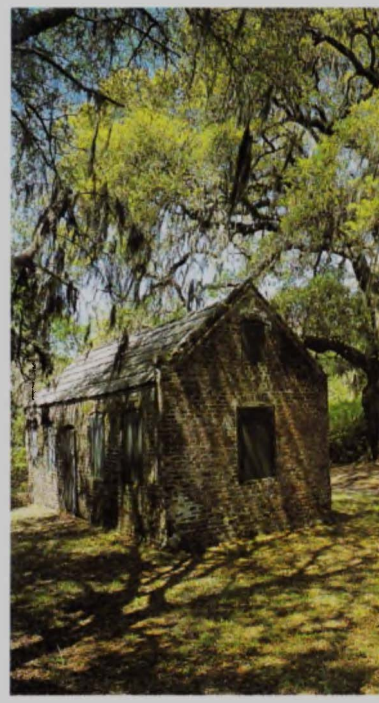
Bazı kölelersahipleri tarafından özgür bırakıldıkları halde, çoğu için bu korkunç yaşamdan kaçmanın bir yolu ölümdü; köleler arasında pek çoğu canına kıymıştır. Bir başka yoluysa Kuzey'e kaçmaktı; sanayileşmiş, daha demokrat ve köleliğin yıllardır yasaklandığı Kuzey'e.

Kuzeyliler, kendi sınırları içinde köleliğe izin vermedikleri halde, bu konudaki duyguları biraz karışıktı. Çoğu, Güneylilerin kendi isteklerine göre davranmalarına karışmamak gerektiğine inanıyor. Ama siyahların, Kuzey'deki beyazlarla birlikte yaşamaları hiç hoşlarına gitmiyordu.

Yine de köleliğe içtenlikle karşı olan insanlar vardı ve bunların sayısı giderek çoğalıyordu. Batı dünyasındaki insanlar arasında, kölelere karşı merhamet ve şefkat artmıştı. İnsanlar Endüstri Devrimi'nin katı gerçekleriyle yüzyüze gelmişlerdi. Yaşamın, zenginler dışındaki insanlar için ne kadar zor ve acı olduğunu görmüşlerdi.

ABD'nin kuzeyinde, bu reformcuların çoğu esaretin kaldırılmasından yanaydı ve tüm ülkede köleliğin sona erdirilmesini talep ediyorlardı. Hem Hıristiyanlığın hem de Bağımsızlık Bildirgesi'nin, insanlar arasında kardeşlikten söz ettiğini söylüyorlardı; ve kölelik her ikisine de karşı bir davranıştı. Üstelik, "Birlik" anlamını içeren, Amerika Birleşik Devletleri adına bile uymayan bir durumdu bu. Ayrıca, zenginliği çoğaltmanın yetersiz bir yöntemiydi.

Güney'deki yaşam. Aşağıda görülen kulübe, (karşı altta) güzel evle büyük bir tezat içinde. Sayıları hemen hemen bini bulan en varlıklı toprak sahiplerinin, yüzlerce ya da daha fazla kölesi ve oturdukları konakları harika yerler haline getirecek bol paraları vardı. Karşı sayfadaki resimde görülen balo salonları, şıklıkta Avrupa'nın en büyük evlerinden geri kalmazdı.

Tehdit altındaki Güney

Güneyliler, bu tehditleri oturdukları yerde kabullenmediler. Kabullenemezlerdi; Güney'in tüm yaşam biçimi köleliğe dayanıyordu. Her şeyi sırtlayan köleler olmazsa, Güney'in zenginliği bir gecede çökerdi.

Siyah köleler olmasaydı, pamuk tarlalarını kim ekecekti? Ürünü kim çapalayacak ve pamukları kim toplayacaktı? Gıda ürünlerini kim yetiştirecek, arabaları çitleri kim onaracak, atları kim nallayacak, evleri kim temizleyecek, yemekleri kim pişirecek, çocuklara kim bakacak, giysileri kim dikecek ve yıkayacak, haberleri kim götürüp getirecek ve üstelik varlıklarıyla başkalarına, sahiplerinin ne kadar zengin olduğunu kim bildirecekti?

Köleler olmazsa, Güneyli beyazların yaşamı tamamıyle çökerdi. Bu, gelecekte "Ne olur?" endişesi yalnızca akıllı olanların zihnindeki bir soru değildi. ABD'nin değişken coğrafyası içinde, önemli bir tehdit oluşturuyordu.

Birlik içindeki tüm eyaletler, yaşam biçimlerini kendileri belirleme hakkına sahiptiler ve bu kölelik konusunda da geçerliydi. Ama bu ana kuralın dışında kalan bir durum söz konusuydu. Örneğin; eyaletlerin dörtte üçü köleliğe karşı çıkarsa, kalan dörtte bir eyalet de bu karara uymak zorundaydı.

Köleliğin olduğu ve köleliğin kalktığı eyaletler birbirine eşit olduğu sürece, Güney'de her şey olduğu gibi sürüp gidebilirdi. Ama sayılar değişmeye başlamıştı ve Güney artık güvende değildi. Ve on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısının başlarında, sayılar büyük bir hızla değişiyordu. Her değişim, Birlik'i daha da büyük sorunlar içine sokuyordu ve bu sorunları halletmenin tek yolu savaş gibi görünüyordu.

Merhametin bedeli. Aşağıda görülen mağazanın sahibi, iyi tanınmış bir kölelik karşıtıydı. Ama köleliğin kaldırılması, Güney'in beyaz sosyetesini yok etmek anlamına geliyordu. Köle karşıtı olanlara öfkelenen köle sahipleri, rakiplerinin geçim kaynağını yakarak onu cezalandırmak istiyorlardı. Bu çatışmalarda bazı kölelik karşıtı kişiler, yaşamlarını bile yitirdiler.

Sayı Oyunu

1820'de, Missouri Uzlaşması denen yasa, Kuzey ve Güney'e eşit sayıda eyalet vermişti. Daha sonraları, bu yasaya göre, Misssouri'nin güney sınırı dışında kurulan tüm yeni eyaletlerde de köleliğin yasaklanmasına karar verilmişti.

O zaman, iki taraf da doğru karar aldıklarını sanıyorlardı. Güney, bu sayı oyununa, kendi yaşam biçimini korumak yani pamuk üretimini elinde tutabilmek için razı olmuştu. Kuzeyliler ise, böylece köleliği az da olsa engellemiş oluyorlardı.

O zaman bu yasayı yapan kişiler, karşılarına birtakım sürprizlerin çıkabileceğini hesap etmemişlerdi. 1830'larda bu sürprizler hızla ortaya çıktı. Çünkü Teksaslılar, kendilerini yöneten Meksikalılara karşı isyan etmişlerdi. Bağımsız bir cumhuriyet, bir köle cumhuriyeti olduklarını ilan ederek Amerika Birleşik Devletleri'ne katılmak üzere talepte bulundular.

Sıra California'da

O sıralarda, Kuzey ve Güney arasında politik sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştı. Teksaslı isyancılar, sonunda Birlik'e katıldılar. Yine bir köle eyaleti olan Florida da, az sonra onlara katıldı. Ardından birkaç Kuzey eyaleti daha katıldı. Sayılar hızla artıyor ve kontrolden çıkıyordu. 1850'de, sıra Missouri Uzlaşması sınırı dışındaki California'ya geldi. Kuzey ve Güney birçok tartışmadan sonra, her ikisi için de yararlı olabilecek bir uzlaşmaya vardılar. California'nın özgür bir eyalet olması kararlaştırıldı. Kölelerin Kuzey'e kaçmalarını engellemek üzere kaçak kölelerle ilgili daha ağır yasalar konması da kabul edildi.

Kölelik karşıtı olanlar, bu kararlara çok şaşırdılar ve direnmeye yemin ettiler. Ama 1850'deki bu uzlaşma Güney'de de alarm zilinin çalmasına neden oldu. Hatta, köle eyaletlerinden dördü, Birlik onları mahvetmeden, Birlik'ten ayrılmayı düşünmeye başladılar.

Düşündüler; konuştular. Ve ayrılma düşüncesini şimdilik kenara bırakmaya karar verdiler.

Tom Amca...

1850'de Güney ve Kuzey arasındaki çözümü zor sorunlar, giderek daha da kötü duruma geldi. 1852 yılında, batı dünyasını yüreğinden vuran bir kitap

"Köleliğe karşı olduğumuz halde, onu bulunduğu topraklar üzerinde çok gerekli olması nedeniyle, öylece bırakabiliriz; ama oylarımız köleliği engelleyebilecek durumdayken, ulusal sınırlarımız içinde buna yer verebilir miyiz ya da bunun özgür eyaletlerde yayılmasına izin verebilir miyiz? Görev duygumuz bunu yasakladığına göre, bu görevi, hiç korkmadan ve etkin biçimde yerine getirelim."

Abraham Lincoln'ın Cooper Enstitüsü'ndeki konuşmasından, Şubat 1860.

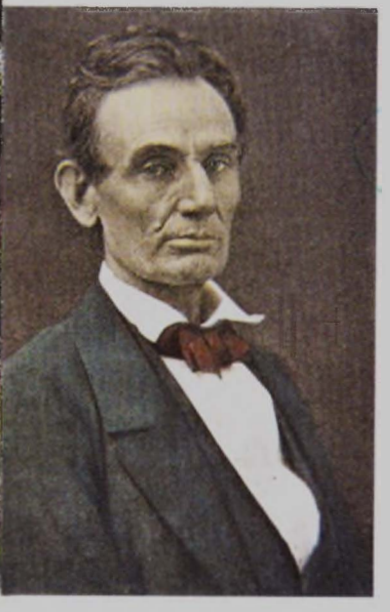
"Hiçbir eyalet, kendi isteğiyle, yasal olarak Birlik'ten çıkamaz"

Abraham Lincoln'ın, Meclis açılış törenindeki konuşmasından, 4 Mart 1861

yayımlandı. *Tom Amca'nın Kulübesi* adlı bu kitap, köleliği, kölelerin açısından anlatıyordu: Yani şiddetten, gaddarlıktan ve umutsuzluktan söz ediyordu. Milyonlarca sattı ve etkilemediği çok az insan oldu.

Kitabın hem Amerika Birleşik Devletleri'nde hem de dışında çok ilgi görmesi siyahlara karşı merhameti artırdı. Birçok insan o güne kadar farkında olmadıkları gerçeklerle yüzyüze geldiler. Sonuç olarak özgür eyaletlerde, köleliğin kaldırılması için sağır edici bir koro başladı.

Bir gün Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olacak, Abraham Lincoln, küçük kent avukatıydı. Ünü artıkça, Amerikan halkı onunla ilgili ayrıntılı bilgi edinmek istiyordu ama o çekingen biriydi. "İnce yapılı, ortalama doksan kilo gelen, koyu renk saçlı, gri gözlü ve başka anımsanacak bir özelliği olmayan biri" olarak tanıtırdı kendisini.

.... ve Kansas - Nebraska

1854'te, ABD sınırının genişlemesi yeni bir krize yol açtı. Eyalet olmadan önce, bu toprakların özel bir yasal statüsü vardı. Yeni batı bölgesi sınırı, Kansas ve Nebraska'yı da içine alarak çizilmekteydi. Köleliğe izin çıkacak mıydı - yoksa özgür eyaletler mi olacaklardı? Üçüncü bir olasılık söz konusu olabilir miydi? Yani kendi kendilerine karar verme şansları var mıydı?

Sonunda, birçok Kuzeyliyi öfkelendiren bir karar çıktı ve ABD üçüncü şansı tanıdı. Bu karar, eski Missouri Uzlaşması'm, sonsuza dek gömüyordu ve beyaz çiftçilerin istediği her yerde, köleliğin devam etmesine olanak tanıyordu.

Lincoln ve kölelik

Kuzeyli hukuk adamı, Abraham Lincoln da bu konuyla çok ilgileniyordu. Onun görüşleri birçok Kuzeyli tarafından paylaşılıyordu. Lincoln, kölelikten ve onunla ilgili her şeyden nefret ediyordu. Bu nedenle ülkesinin bölünmesinden endişeleniyordu: Eşitlik ve demokrasi temelleri üzerine kurulmuş Birlik'in yıkılmasından korkuyordu. Köleliğin yayılmasına karşıydı. Aşırı pamuk ekiminin toprağı çok zayıflatması üzerine, er geç köleliğin sona ereceğini düşünüyordu. Ama kölelik, pamuk ekimi bölgesinden başka yerlere yayılırsa, bir daha hiç önlenemeyebilirdi.

Aslında Lincoln, her şeyi yok etmekten yana biri değildi. Tersine, ılımlı bir yapısı vardı. Bu, zayıflık ve cehaletten kaynaklanmıyordu; tersine zor ve kendini tanımakla geçen, kendi kendini eğittiği gençlik yıllarından kaynaklanıyordu. Üvey annesinin dediği gibi, o iyi yürekli bir çocuktu. Hâlâ iyi yürekliydi ama yıllarla birlikte olgunlaşmış ve başka boyutlara ulaşmıştı.

Lincoln iyi yürekliydi. Yasalara saygısı vardı ama daha da fazlasını yapmak istiyordu. İnsanlara saygısı büyüktü: Farklı dünya görüşlerine, farklı düşlerine ve umutlarına, başkalarının istediği gibi değil de, kendi istedikleri gibi olma haklarına saygısı vardı. Sonuç olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nin yasalarına göre, eski köle eyaletlerinin, topraklarını kendi istedikleri gibi yönetme hakkına saygı gösteriyordu; Hatta özgür bir ülkede, yasalar izin veriyorsa, insanların özgürce köle sahibi olmalarına da hak verebilirdi.

"En önemli görev"

Bu; duygular üzerine değil, mantık üzerine kurulmuş bir görüştü ve Lincoln'ın kendisi de, bunun çelişkili olduğunu biliyordu. 1845 yılında bir arkadaşına yazdığı mektupta durumu açıklamış ve şöyle özetlemişti:

"Özgür eyaletlerdeki bizlerin, en önemli görevi, Eyaletler Birliği için, (çelişkili görünse de) öteki eyaletlerdeki köleliğe karışmamaktır. Yine aynı derecede netlikle belirtmek isterim ki, bu köleliğin doğal yollardan ölümüne, ya da eski bulunduğu yerde ölürken yaşayacak bir başka yer bulmasına, bile bile doğrudan ya da dolaylı olarak karışmamamakta yarar görüyorum."

Kısa süreli geri çekiliş

Kansas-Nebraska konusunun çok sıcak olduğu günlerde Lincoln, Illinois Springfield'da, yine avukat olarak çalışıyordu. Meclis'te geçirdiği dönem, onu ulusal politika sahnesine çıkarmamıştı ve büyük düş kırıklığına uğramıştı: Akıllıydı, hırslıydı, yetenekli bir politikacı ve birinci sınıf bir konuşmacıydı. Yine de,

"Benim bu konudaki en önemli görevim köleliği korumak ya da yok etmek değil, Birlik'i kurtarmaktır. Birlik'i, tek köle bile azat etmeden kurtarabilseydim bunu yapardım; yine bir kısmını azat edip bir kısmını bırakmakla Birlik kurtulsaydı, onu da yapardım."

Abraham Lincoln, köleleri özgür bırakmaktaki amaçlarını açıklarken.

"Bu konfederasyonun her parçasının, barış ve uyum içinde olması gerekmektedir. Haydi Cumhuriyetçiler, bunu biz başaralım."

Abraham Lincoln'ın, Cooper Enstitüsü'ndeki konuşmasından, Şubat 1860.

nedeni her ne olursa olsun, milletvekili Lincoln başarılı olamamıştı.

Belki de zamanlaması kötüydü; gerçeğe karşı soğukkanlı mantığı ve saygısı, pek sevilmeyen konulara destek verme hünerini sağlamıştı. Belki de yalnızca şanssızdı. Ama 1849'da yeniden seçim zamanı gelince, insanlar başka yöne bakmış ve bir başkasını seçmişlerdi. O da, geri çekilip yeniden avukatlığa dönmüştü.

O zamanlar bilmiyordu ama bu geri çekilme çok kısa sürecekti. Ve bir on yıl içinde, bu kez ABD'nin en önemli adamı olarak yeniden Washington'a gidecekti.

Yeni bir parti için liderler aranıyor

Lincoln'ın kaderini değiştiren şey Kansas-Nebraska konusuydu. O tarihe kadar, köleliğe karşı çıkanlar birçok politik gruba bölünmüşlerdi. Ama artık bir araya gelmeleri gerektiğini görüyorlardı. Ve hızla Cumhuriyetçiler adı altında yeni bir parti kurdular. Bu partinin iki ana amacı vardı. Birincisi, köleliği şu an bulunduğu sınırlar içinde tutmak. İkincisi, yıkılma tehlikesi içinde olan Birlik'i toparlamak.

Yeni partinin liderlere gereksinimi vardı ama uygun kişileri bulmak kolay değildi. Bunların iyi politikacı olmaları gerekiyordu: Yetki sahibi, iyi konuşabilen ve ikna gücü fazla olan kişiler. Ama aynı zamanda namuslu ve saygıdeğer bir kişilik sahibi olmaları gerekiyordu. Kuzeylilerin düşüncesine göre, tipik köle karşıtı kişi amacına ulaşmak için her şeyi yapabilen, her şeyi söyleyebilen çılgın kişiydi. Oysa Cumhuriyetçiler, ılımlı ve mantıklı birini arıyorlardı.

Yani Abraham Lincoln gibi birini.

"Bölünen ev"

1856 yılında Cumhuriyetçi Parti'ye katılan Lincoln, adını hemen duyurdu. Birkaç yıl içinde, yeniden politikadaki yerini buldu; konuşarak, tartışarak ve seçimlerde savaşarak yükseldi. Cumhuriyetçi Parti, iyi bir aday bulmak için çok uğraşmış, ama sonunda aradığını bulmuştu. Çünkü, Lincoln, ülkenin en mükemmel hatiplerinden biriydi.

Illinois'deki insanların binlercesi, onun politik rakibi Stephen A. Douglas ile kölelik konusunu tartışmasını dinlemeye geliyorlardı. Demokrat parti adayı olan Douglas, deneyimli bir konuşmacıydı ve uygun bir rakip bulduğunu düşünüyordu.

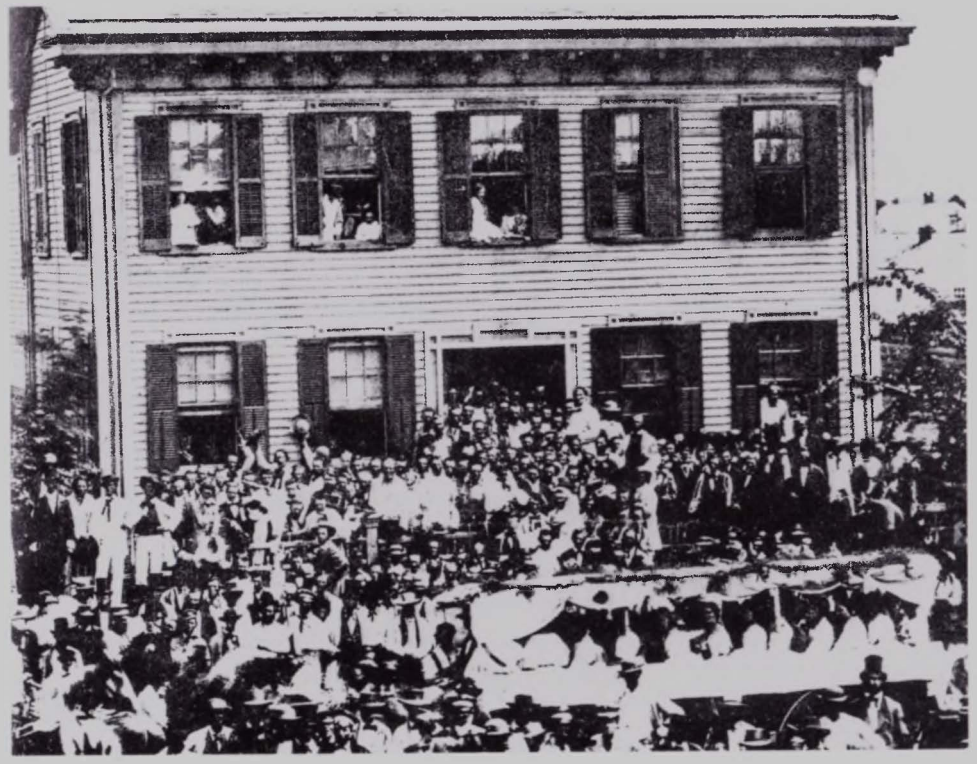
Binlerce insan, sabah gazetelerinde, Lincoln'ın 1858 Cumhuriyetçilerinin eyalet meclisinde söylediği etkileyici konuşmayı okuyarak heyecanlanıyorlardı. Bir çocuğun bile anlayabileceği kadar basit bir dille, İncil'den bir alıntı yaparak konuşmuştu: "Kendine karşı bölünen bir ev, ayakta duramaz."

"Ya bir yanda olacağız, ya da öteki yanda." Ya köleliğin karşıtları, onun daha fazla yayılmasını önleyecekler...ya da kölelik avukatları, onun yeni ya

"Bay Douglas, eşimin yanında, küçük, küçücük bir devdir ve yalnız fiziksel açıdan değil, entellektüel açıdan da kocam, Douglas'tan üstündür."

Mary Lincoln

"Cumhuriyetçilere katıldığım için ne kadar mutluyum!.." Seçim kampanyası şarkısını söyleyerek yürüyen kalabalıklar, Lincoln'ın Springfield'daki evinin önünden geçiyorlar. Lincoln, beyaz ceketi ve uzun boyuyla evinin kapısında hemen farkediliyor.

Tartışma düellosu: Lincoln, politik rakibi, ünlü "Küçük Dev" ile kapışıyor. Bir metre elli santim boyundaki Senatör Stephen A. Douglas(sağdan ikinci) adını, hem boyundan hem de iyi konuşma becerisinden almıştı. Derin, gürleyen sesi, konuşmasını daha da etkili kılıyordu. Lincoln'ın sesi ise, tersine tiz ve keskindi. Ama, böyle kalabalık bir insan topluluğunun en arka sıralarına kadar sesini duyurabiliyordu.

da eski, kuzey ya da güney eyaletlerinde kabul edilmesini sağlayacaklar."

Abraham Lincoln, Başkan

Doğulular, Ortabatı'dan gelen bu karışık saçlı, tiz sesli ve çukur gözleri ışıldayan şamatacı avukatı dinlerken çok etkileniyorlardı. New York Cooper Ensititüsü'nde, Cumhuriyetçilerin amaçlarına olan inançlarından söz ederken, hepsi onu çılgınca alkışlıyordu.

Lincoln, "Güney, Kuzey'in, köleliği yanlış bir iş olarak değerlendirmesini istemiyor," diyordu. "Tüm anlaşmazlık onların düşüncesi doğru, bizim düşüncemiz yanlış şeklindeki anlayıştan kaynaklanıyor... Köleliğin yanlış olduğunu kabul ederken, onların istediği gibi davranabilir miyiz? Oylarımızı, kendi isteğimizin tersine, onların istediği gibi verebilir miyiz?"

Lincoln, sözlerini bağlarken, olgun New Yorklular ayağa kalkmış alkışlıyorlardı. "Şuna inanmalıyız ki doğru, güç yaratır ve bu inançla görevimizi, bizim anladığımız biçimde, sonuna dek yapalım."

Mayıs 1860'da, Cumhuriyetçilerin adayı olan Lincoln, Kasım ayında seçimlere katıldı ve kazandı. Kuzey eyaletlerinin biri hariç, tümünden oy almış ve Amerika Birleşik Devletleri'nin on altıncı Başkan'ı seçilmişti.

Bu, ılımlı, insancıl, akıllı ve mantıklı olmanın zaferiydi. Ve bu zafer, ABD'nin savaşa girmesine yol açtı.

Güney ayrılıyor

Beyaz Saray'da bir Cumhuriyetçi! Güney'in köle eyaletleri için bu, işin sonu demekti. 1850'lerde, yaşam kaynaklarının ve kültürlerinin sürekli olarak tehdit edildiğini görmüşlerdi. Ve sonunda, bir Cumhuriyetçi, tüm ülkeden sorumlu Başkanlık makamına gelmişti!

Yapacak tek şey vardı: Birlik'ten ayrılıp, bağımsızlık ilan etmek, henüz yaşamları ve yaşam kaynakları zarara uğramamışken, uzaklaşmak... Hemen ayrılmak gerekliydi.

20 Aralık 1860'da, henüz Lincoln Washington'a yerleşmemişken, Güney Carolina eyaleti, bağımsızlığını ilan etti. Artık ABD'nin bir parçası sayılmayacağı için, Birlik'in yasalarına uymak zorunda değildi.

1861 Mart ayında, Başkan'ın yemin ettiği tarihlerde, altı eyalet daha ayrılmıştı: Alabama, Louisiana, Mississippi, Florida, Georgia, Teksas. Bu eyaletlerin hepsi bir anda ailelerinden ayrılıp gitmişler ve Amerika Müttefik Eyaletleri Konfederasyonu (Confederate States of America) adında rakip bir devlet kurmuşlardı. Bu devlette, yalnızca bazı erkek, kadın ve çocuklar eşitti: Yani beyazlar.

"Kendi içinde bölünmüş ev..."Lincoln, bulunduğu yerin yalnızlığı içinde, olup biteni dehşet içinde seyrediyordu.

Halkın, halk tarafından yönetilmesi

O, yaşamı boyunca, ellerini bir tarih kitabına sürdüğü andan itibaren, ABD düşüncesine hayrandı: Bir kral ya da soylu tarafından değil de, sıradan insanlar tarafından yönetilen eyaletler birliği fikrine.

Bu sistemde, onun gibi, tahta bir kulübede doğmuş

"Bağımsızlık Bildirgesi'ni ve onunla uyum sağlayan uygulamalarım ve politikasını yeniden benimseyelim. Bu büyük ve güzel işte tüm Kuzey ve Güney, tüm Amerika, tüm özgürlük aşıkları bir araya gelelim. Bunu yaparsak, yalnızca Birlik'i değil, aynı zamanda, korumaya değer bir şeyi de kurtarmış olacağız."

Abraham Lincoln, Peoria'daki konuşmasından, Ekim 1854.

ABD'nin sonsuza dek değiştiği gün: 12 Nisan, 1861'de başlayan Amerikan İç Savaşı. Burada görüldüğü gibi, savaşı başlatan silahlar Güneyliler tarafından ateşlenmişti. Güneyliler, Charleston limanındaki Sumter Kalesi'ni ele geçirip Birlik'in teslim olmasını talep etmişlerdi. İstekleri geri çevrilince, kaleyi yerle bir edene dek bombardıman etmişlerdi.

bir çiftçi çocuğu bile başkan olabiliyordu. Bir ABD vatandaşı için her şey söz konusu olabilirdi. Aşağı sınıfta doğmak, yoksulluk ve alçakgönüllü bir geçmiş gibi şeyler başarıyı engellemezdi. Sıkı çalışmak, bol enerji ve iyi bir yürekle her yere varılabilirdi. Gerçekten de Güney'de, hâlâ insanın doğumu ve geçmişinin çok önemli olduğu yerler vardı. Ama bir gün, bu anlayış da onu yaşatan çiftçilik yöntemleriyle birlikte çöküp gidecekti.

Şimdi, tüm bunlar Lincoln'ın gözlerinin önünde yok oluyordu. Sıradan insanların yönettiği bir ülke, yine sıradan insanlar tarafından yıkılıyordu. Bu, halkın, halk tarafından yönetilmesinin yanlış bir yöntem olduğunu mu kanıtlıyordu?

Buna inanmıyordu, inanamazdı. Bu yöntem başarılı olmak*zorundaydı;* Birlik kurtarılmalı, ayrılan eyaletler hizaya getirilmeliydi. Gerekirse güç kullanmalıydılar. Çünkü, bu eyaletler isyan etmişlerdi ve bir isyanı düzene koymanın yolu, onu bastırmaktı. Asiler savaş istiyorlarsa, dövüşmeye hazırdılar.

12 Nisan 1861'de, Mütteffik askerleri, Güney Carolina'da, Charleston Limanı'nda, Birlik'in elinde bulunan Sumter Kalesi'ni bombardıman ettiler. İki gün sonra, Birlik askerleri teslim oldu.

Amerikan İç Savaşı başlamıştı.

Eyaletler arasında savaş

Amerikan halkı, o yıl başlarına gelecekleri bilseydi, aralarından en inatçısı bile bir kez daha düşünmek isterdi. Çünkü, eyaletler arası savaş, batı dünyasının o güne kadar bilmediği kadar kanlı ve korkunç düşmanlıkların yaşandığı bir savaş oldu. İki tarafın birbirine yaptıkları kötülükler zaten yeterince kötüydü ama bir de üstüne, yarım milyon kişi öldü, yarım milyonu da sakatlandı: Uçakların ve çağdaş silahların olmadığı bir savaşta, bu rakamlar, çok büyük rakamlardır.

Hangi taraf, hangi eyalet

Sonunda Müttefikler'in sayısı, on bir eyalete ulaşmıştı; ilk yedi eyalete, dört eyalet daha katılmıştı: Arkansas, Virginia, Kuzey Carolina ve Tennessee. Birlik'te ise, Maine'den California'ya, doğu ve batının tüm özgür eyaletleri vardı.

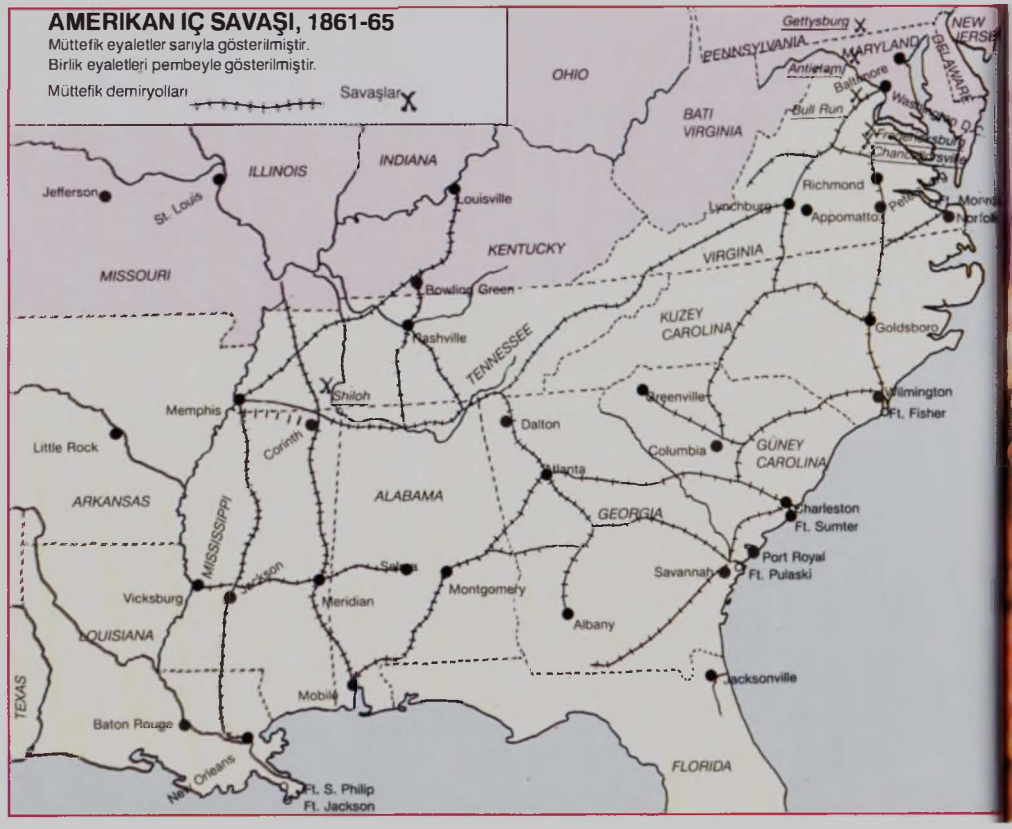
Şaşırtıcı bir şey, Birlik içinde hâlâ birkaç köle eyaleti de bulunuyordu: Delaware, Maryland, Kentucky ve Missouri. Virginia'nın bir bölümü de - ki artık Batı Virginia deniyor - daha sonra Birlik'e katıldı. Bu sadık köle eyaletlerinin çoğu, savaşan iki bölgenin sınırındaydı. Bu nedenle, onların Birlik'e sadık oluşları çok önemliydi.

Washington kenti, hâlâ ülkenin başkentiydi ve Lincoln'ın karargahı, sınırda kurulmuştu. Odasının penceresinden, Potamac Nehri'nin karşı kıyısındaki asilerin topraklarını görebiliyordu.

Birlik taraftarları, Müttefiklerin sayısını aşıyordu ve yeni endüstrileri sayesinde, savaş teçhizatları çok daha iyiydi. Ama başlarda tarım bölgesi olan Güney'in, Kuzey'e nazaran iki önemli kazancı vardı: Umutsuzluk ve yetenekli generalleri. Bu generallerin en ünlüsü,

"Fiziksel olarak biz ayrılamayız...Bir karı ve koca boşanabilirler, birbirlerini göremeyecekleri kadar uzağa gidebilirler; ama ülkemizin bölgeleri bunu yapamaz. Her zaman yüzyüze yaşamak zorundadırlar."

Abraham Lincoln'ın, Meclis'teki açılış konuşmasından. 4 Mart 1861.

İç Savaş sırasında ABD. Müttefiklerin eyaletleri sarı renkle, Lincoln yönetiminde Birlik'i kurtarmak için savaşan eyaletler pembe renkle gösterilmiş. Batı Virginia, önceleri asi Virginia'nın bir parçasıydı. Ama, 1863 yılında, ayrı ve yeni bir eyalet olarak Birlik'e katıldı.

önemli yeteneklere sahip ve Lincoln gibi dürüstlüğüyle tanınan Virginialı Robert E. Lee idi.

Lincoln ise, tersine uzun bir süre; ürkek, yeteneksiz, tembel ya da her üç özelliğe de sahip generallerle uğraştı. Ve sonuçlar, savaş alanlarında kendini gösterdi: Doğu eyaletlerinin olduğu bölgedeki dağlık arazilerde kan gövdeyi götürdü.

Küfretmek için neden

21 Temmuz 1861'de, Virginia'daki Bull Run'da yapılan ilk büyük savaş, Kuzey için bir felaket olmuştu. Paniğe uğrayan Birlik güçleri, savaş alanından kaçmışlardı. Bu haberi duyan ılımlı, sakin Lincoln bile kötü biçimde küfretmişti. Ve 1861 yılını izleyen 1862 yılında da, küfredecek çok nedeni olmuştu.

Kuzeylilerin başarıları çok belirsiz ve küçüktü. Ama kayıpları büyük oluyordu. Örneğin; Nisan 1862'de iki taraf, Tennessee'deki Shiloh bölgesinde karşılaşarak iki gün süren bir meydan savaşında çarpışmışlardı. Sonunda Güneyliler çekilmişti ama bu Kuzey için acı bir zaferdi. Birlik yanlılarından on üç bin kişi ölmüştü - Müttefiklerden ölenler de, bir o kadar vardı.

O yaz boyunca, Birlik generali G.B. McClellan, doğu Virginia çevresinde dolanarak, Müttefik başkenti Richmond'ı ele geçirmeye uğraştı. Yakınına kadar gidebildiği halde, ele geçiremedi. Savaşlarda, Birlik yandaşlarının hemen hemen yarısı, yani otuz yedi bin kişi yitirildi. Ağustos'ta, iki ordu yeniden Bull Run'da karşılaştılar. Manassas Kavşağına giden bir demiryolunun kestiği küçük nehir boyunda savaştılar. "İkinci Bull Run" Savaşı, Kuzeyliler için büyük bir

Kısa süre sonra mezarlığa dönüşecek olan bir orman. Tennessee, Shiloh'daki savaş meydanının "Hornet's Nest" denen bölümü. Orada, hem Kuzeylilerden hem de asilerden binlerce Amerikalı öldü ve bu isim, silahlı katliama verilen bir isim oldu.

yenilgi oldu: Yeniden doludizgin kaçtılar ve on dört bin kişiyi yitirdiler. Müttefik güçleri, Washington'a yirmi mil kadar yaklaştılar. Durum, Birlik için hiç iyi görünmüyordu. Gerçekten de görünüş berbattı.

Lincoln'ın "gizli silahları"

İkinci Bull Run yenilgisinin haberi Lincoln'a ulaştığı sıralarda, Lincoln'ın kafasında iki umut ışığı belirmişti: Buna, korkunç katliamları sona erdirecek iki "gizli silah" da denebilirdi.

İlki, bir adamdı: General Ulysses S. Grant.

Grant, gerçekten de olağanüstü bir kişiydi. Savaşı ve orduyu sevmezdi, aslında içki şişesinin dışında sevdiği pek bir şey yoktu. Ama öteki Kuzeyli generallerin tersine, şeytan gibi savaşıyordu. Shiloh'daki zafer, onun sayesinde gerçekleşmişti. O sırada Mississippi Vadisi'nde, Müttefiklerin güney sınırına saldırıyordu. Enerjisini kullanırsa başarabilirdi. Bunu yaparsa, Müttefikleri ikiye bölmüş olacaktı.

Öteki gizli silah ise, bambaşka bir şeydi. İşe yararsa, Müttefikleri içinden yıkacaktı. Ve aynı zamanda, ülke birliğini uzun zamandır tehdit eden konuyu da ortadan kaldıracaktı: Bu kölelikti.

"Kölelik ve renkli ırk için yaptıklarımı, Birlik'i kurtarmak için yapıyorum; ve sakındığım şeyleri yapmamaya özen gösteriyorum. Çünkü, Birlik'e yardımı olacağını sanmıyorum. Buradaki amacımı, resmi görevim çerçevesinde ortaya koydum; ama her insanın özgür olmasına ilişkin kişisel inancımı da değiştirmek niyetinde değilim."

Abraham Lincoln, köleleri niçin özgür bıraktığını açıklarken.

Köleliği yasaklamalı mı?

Lincoln bir yasaklamacı değildi ama destekleyicilerinin çoğu yasaklamadan yanaydı. Onu, bir gün kendi düşüncelerine getireceklerine inanıyorlardı. Savaş başladığı zaman, o günün pek uzakta olmadığına karar vermişlerdi. Böylece, barış zamanında kimsenin göze alamayacağı bir şeyi yapmasını istediler: Asi eyaletlerdeki köleliği yasaklamaktı bu.

Lincoln, onları dinledi, duyguları onlardan yanaydı ama bu isteklerini reddetti. Köleliği kaldırırsa, sınırdaki eyaletleri hemen yitirebilirlerdi. Demokratların desteğini de yitirirlerdi. Cumhuriyetçilerin politik rakipleri, hem yasaklamacılardan hem de zencilerden nefret ediyorlardı. Şimdilik, Birlik'i kurtarmak için savaşmayı göze almışlardı. Güney'deki köleliği yasaklamaya kalkarlarsa, politik partiler arasındaki anlaşma suya düşebilirdi. Kuzey kendi içinde bölünürse, Güney savaşı kazanırdı.

Yasaklamacılar uzaklaştılar. Ama zaman zaman geri geliyorlardı. Lincoln ise, hep "Hayır" diyordu. Savlarını güçlendirmek için yeni bir nokta eklemişlerdi. Savaştan önce Güney'in temel pazarı İngiltere'ydi. İngiltere şu sıra, Güney'in bağımsızlığını tanıyabilir ve yardımına bile gelebilirdi. Ve o zaman, her şeyin sonu olurdu. Ama İngiltere, kölelikten yana değildi; ve Kuzey, köleliği her yerde yasakladığını ilan ederse ne olurdu acaba?

"Evet" demeye başlıyor

Lincoln, bir kez daha "Hayır" dedi. Ama yüreğinde, "Evet" demeye başlamıştı. Bir insan olarak yasaklamacılarla aynı düşüncedeydi. Kölelikten nasıl nefret etmezdi? Onun gibi Birlik'in ideallerine, yani eşitlik ve özgürlüğe inanan birisinin kölelikten nefret etmemesi olası mıydı? Ne var ki, bir devlet adamı

Özgürlük Bildirgesi imzalanmadan önce bile, Güney'in köleleri, savaşın onlara sunduğu olanakları değerlendirmeye başlamışlardı. Bu Virginia ailesi gibi göçmen aileler, birlik sınırlarını aşabilirlerse, güvenlikte ve özgür olabileceklerini biliyorlardı. Bazı köle sahipleri, kölelerinin kaçmasını önlemek için, onları savaş alanlarından uzaklara taşımışlardı. Ama artık, beyazların köleler üzerindeki güçleri azalmaya başlamıştı. Bir zamanlar çok korkutulmuş olan bu köleler, artık sahiplerinin emirlerine uymuyor, oldukları yerden kıpırdamıyor, çalışmayı reddediyor ve kaçmak için fırsat gözlüyorlardı.

olarak "Hayır" demek zorundaydı.

Ama artık içindeki devlet adamı da, yasaklamacıların sözlerine hak vermeye başlamıştı. Bu korkunç savaştaki tek amacı Birlik'i kurtarmaktı. Köleliğin yasaklanması belki bunu sağlayacaktı. Bu davranış İngilizlerin onayını alabilir miydi? Alabilirdi. Bu durum, Güneylilerin savaşma gücünü yitirmesine neden olabilirdi: Köleleri olmayan Güney, hiçbir şey üretemez, kazanamaz, yapamazdı.

Peki, ya sınır eyaletleri? Zorluk oradaydı. Ne olursa olsun, sınır eyaletlerinin Birlik'ten yana olması sağlanmalıydı.Bu arada, Lincoln'ın üzerine yığılan başka sorunlar da vardı. Yetersiz generaller ya da idare etmesi zor alınan danışmanlar ve devlet adamları. Önemli bir sorun da karısıydı.

Zavallı Mary

Mary, aslında en önemli sorunlardan biriydi. Artık kırk yaşlarında bir kadındı ve Lincoln'a göre, evlendiği zamanki kadar güzeldi. Birbirlerini hâlâ çok seviyorlardı.

Ama, bu sevgi, sık sık tartışmalarına engel olmuyordu. Onlar, birbirlerinden çok farklı yaradılışta iki insandı. Lincoln, sakin, hüzünlü ve depresyonlara yakın bir kişiydi. Mary ise, tümüyle tutkulu ve çoşkuluydu. Arkadaşlarına çok düşkündü; düşmanlarından nefret ederdi. Ama, öfkeye kapılırsa, tüm arkadaşlarından da nefret edebilirdi.

Üstelik, şık giysileri ve eşyaları çok severdi ve artık bu nedenle başı derde girmeye başlamıştı.

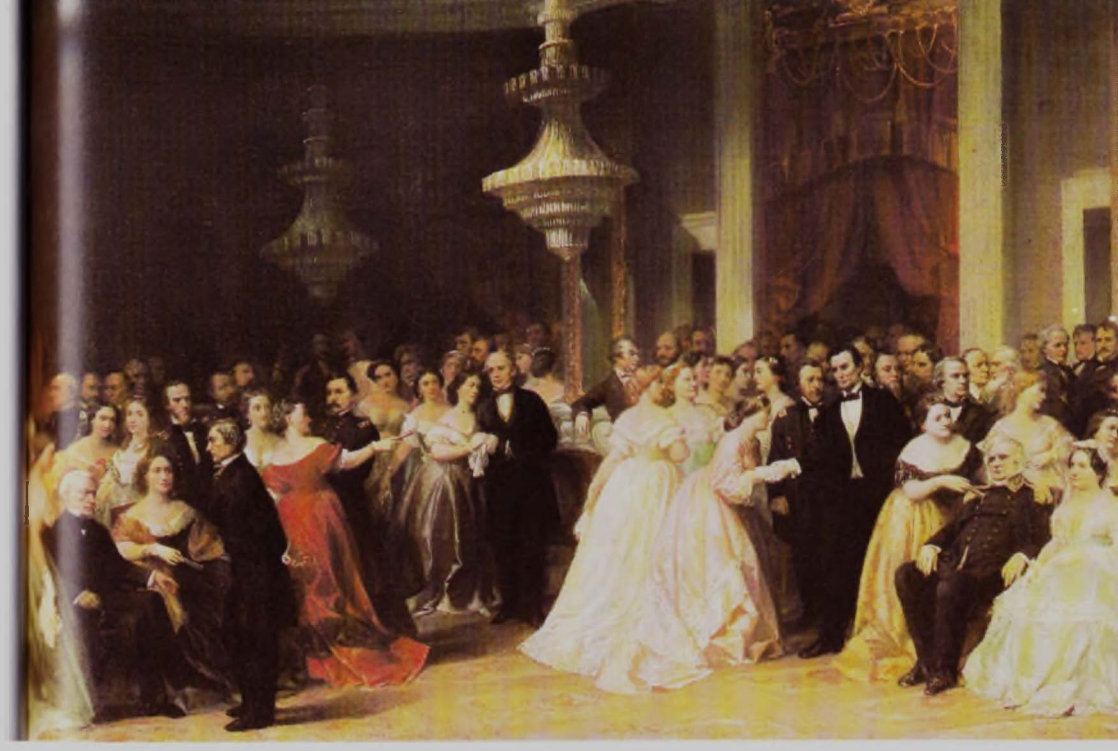
Başkan karısı olmak kolay değildi. Mary, aslında bir Güneyliydi. Ağabeyleri, isyancılarla birlikte savaşıyorlardı ve Washington sosyetesi onu, isyancılara oldukça yakın görüyordu. Kendisini eleştirenleri susturabilmek için Beyaz Saray'ı, başkentin en iyi döşenmiş, en şık evi haline getirmeyi amaçlıyordu.

Bu işi yapması için ona, 20.000 dolar verilmişti. Mary ise, bu paranın neredeyse iki katını harcamıştı. Bunu duyan Lincoln, çok öfkelenmişti. Ülke, yaşamı için savaşırken, gereksiz süslemeler için bu kadar para harcanması ne kadar anlamsızdı.

Fırtına sonunda geçti ama Mary'nin ne yapacağı belli olmayan yapısı değişmedi.

Takma adı Tad (Kurbağa yavrusu anlamına gelen Tadpole'un kısaltılmışı) olan Thomas Lincoln, babasıyla Washington'daki evlerinde görülüyor; onu çok seven anne ve babası, ona bu takma adı, doğduğu zaman kocaman kafasından dolayı takmışlardı.

Willie ve Tad

Onları bir arada tutan çocukları vardı. En büyük oğulları Robert artık bir delikanlı olmuştu ama küçüğü Eddie uzun süre önce ölmüştü. On bir yaşındaki Willie ile sekiz yaşındaki Tad, hâlâ fıkır fıkır kaynayan yaramaz iki çocuktu. Anne ve babaları onları çok seviyordu ama Beyaz Saray personeli onlardan yaka silkiyordu.

Beyaz Saray'da dokunmadıkları şey kalmamıştı: Tad, çılgın gibi zillere basar, şölen için hazırlanmış çilekleri kimseye çaktırmadan aşırıp yer, yatağına keçi sokarak çarşafları rezil ederdi.

"Tadpole" (Yavru kurbağa) sözcüğünün kısaltılmışı olan Tad, her zaman elebaşıydı ama Willie de onun kadar yaramazdı. Oyunlar ve kahkahalar sürüp gidiyordu - ta ki, 1862 yılında iki çocuk birden ateşlenip

1862 yılının ilk gününde, bir ressam tarafından yapılan ve Beyaz Saray'daki Yeni Yıl resepsiyonunu anlatan bir tablo. Yeni yıl toplantıları, Başkan'ın yıllık programı içinde önemli bir yer tutardı. Resimde Lincoln - her zamanki gibi, odadaki en uzun boylu adam - sırayla konukların ellerini sıkıyor.

"Köleye özgürlüğünü vererek, özgür olanların özgürlüğünü de onurlu bir biçimde sürdürmesini ve korumasını garantilemiş oluyoruz... Bu yol basit, barışçıl, cömert ve adildir - öyle bir yol ki; izlersek, tüm dünya bizi sonsuza dek alkışlayacak ve Tanrı bizi sonsuza dek kutsayacaktır."

Abraham Lincoln'ın, Meclis'teki yıllık mesajından, 1862.

"Bu hükümeti kurtarmak zorundayım... Oynanmamış tek kağıt bırakmadan, oyundan çekilemem."

Abraham Lincoln'ın, New Orleans'daki Birlikçiler'e yazdığı mektuptan, 1862.

yatağa düşene dek.

Tad iyileşti ama Willie hastalığı atlatamadı. En büyük ve en küçük çocuğuyla başbaşa kalan Mary, öyle çok üzüldü ki, üç ay boyunca odasından çıkamadı.

Başkan da yüreğinden vurulmuş gibiydi. Ama inatla işleriyle ilgileniyor, savaşı kazanmaya çalışıyordu.

Lincoln karar veriyor

Köleliği kaldırmak için, dikkatle, yavaşça ve sınır eyaletlerinin onaylarını da alarak davranmak üzere planlar yaptı. Ama bu eyaletlerin hiçbiri, onayını vermedi.

Lincoln, yeniden kendi kendisiyle tartıştı. Pekala; demek ki, işi zor yanından halletmeleri gerekiyordu. Demek ki, köleliği yasaklamayı, onay üzerine değil, savaş durumunun ona verdiği büyük güçlerden yararlanarak, başkanlık yargısı üzerine oturtacaktı. Ve, Temmuz 1862'de kesin kararını verdi.

Savaşın bitmesi gerekiyordu. Kölelere gereksinimi vardı: Ama köle olarak değil, Kuzey'i istekle ve hevesle destekleyecek özgür insanlar olarak. Onların özgürlüğü Başkan'ın ellerindeydi ve o artık bunu onlara teslim etmek istiyordu.

Birlik ordusunun Başkumandanı olarak, esaretten kurtulduklarını bildirecekti.

Zafer için bekleyiş

Neler planladığını çevresindekilere açıkladığında, ona beklemesini söylediler. Bu çok tartışılması gereken bir konuydu, çok tehlikeliydi ve zamanlaması yanlıştı. Başkan'ın planı, bir köle isyanına neden olacak gibi görünüyordu. Lincoln isteksizce, onların haklılığını kabul etti. Birlik'in bir zaferini beklemek zorundaydı, eğer olabilirse.

31 Ağustos, 1862'de, İkinci Bull Run zaferinin haberi geldi. Birkaç gün sonra, 5 Eylül'de, General Lee ve ordusu Maryland'i istila etti: Köle sahibi olan Maryland, Birlik'in sınır eyaletlerinden biriydi. Düşman artık Birlik topraklarına girmişti. Başkenti geçerek kuzeye doğru ilerlemekteydi.

Lincoln'ın en iyi generali, hâlâ Mississippi'deydi. Çaresiz kalan Lincoln, McClellan'a dönerek, elinden geleni yapması için onu, düşman üzerine gönderdi.

Başkan'ın anlaşması

Ve Başkan, bürosunun sessizliğine çekilerek, Tanrı'yla - ya da kaderiyle bir anlaşma yaptı. Aslında dindar bir adam değildi. Ama zaman değişmişti. Kendi kendine, McClellan, Güneylileri yenerse, bunu, kölelerin özgür bırakılmasının doğru olduğuna ilişkin bir işaret sayacağını söylemişti.

McClellan yenerse, Lincoln köleleri esaretten kurtarmak için bir bildiri yayımlayacaktı.

17 Eylül'de, Birlik generali, Antietam Vadisinde, Güneyli güçlerle karşılaştı. Ve çılgın bir savaştan sonra onları yendi. Her zamanki gibi insan kaybı büyüktü: Yalnızca Birlik tarafından on iki bin insan yitirilmişti. McClellan, savaşı kazanmasına rağmen bu avantajını iyi kullanamadı. Güneylileri izleseydi daha büyük bir başarı elde edecek ve savaşın sona ermesini sağlayabilecekti. Güneyli askerlerin Virginia'ya

Antietam Vadisi savaşı sonrasında. Kuzey'in zafer haberi Washington'a ulaşınca, Lincoln artık planını uygulayarak köleleri özgür bırakabilecek güvene kavuşmuştu. Ama beklediği bu işaret, yirmi bir bin askerin yaşamına mal olmuştu.

kaçmalarına izin verdi.

Ama bu da yeterliydi. Bu bir zaferdi. Bu zaferden cesaret alan Lincoln, 23 Eylül günü Özgürlük Bildirgesi'nin ilk taslağını yayımladı. Asiler 1 Ocak, 1863 tarihine kadar barışa yanaşmazlarsa, o topraklarda tüm kölelerin özgür bırakılacağını bildirdi.

Bir an bile barışa yanaşacaklarını düşünmemişti.

1863 yılının Yeni Yıl Günü

Zaten onlar da yanaşmadılar. 1 Ocak günü geldiğinde, iki Amerika'nın kıran kırana mücadelesi devam ediyordu. Abraham Lincoln o zaman Bildirge'yi kesinleştirmek gerektiğine inandı. Teksas, Arkansas, Mississippi, Alabama, Florida, Georgia, iki Carolina'da, Virginia ve Louisiana eyaletlerinde köleliği kaldırdığını belirten Bildirge'yi titreyen parmaklarıyla imzaladı.

Bunların dışında kalan yerler Birlik tarafından zaten

Savaş imajı ve gerçekler. Karşıdaki resim, Mississippi Vicksburg'da Müttefiklere saldıran Birlik ordusunu gösteriyor. Savaş meydanındaki gerçeklerden ziyade, Kuzeylilerin savaş hakkındaki düşüncelerini yansıtıyor. Alttaki fotoğrafta ise, yaralı arkadaşına yardım eden bir askerin görüntüsü savaş alanının gerçeklerini daha iyi yansıtıyor.

Sağda: Önceleri Lincoln'ın ordusu gönüllülerden oluşmuştu. Ama 1863'te Kuzey, on sekiz ile kırk beş yaşları arasındaki uygun kişileri askere çağırmaya başladı. Kuzeyliler, öfkelenmişlerdi ve "savaş karşıtı" isyanlar, çeşitli kentlerde patlak verdi. Burada, isyancılar, New York'taki, asker kaydı yapan büroyu ateşe veriyorlardı. Sonra bu canice öfkeyi, kentin siyahlarına çevirdiler. New York isyanı bastırılana kadar, beş yüz kişi ölmüştü.

alınmış ya da Batı Virginia gibi Birlik'e dönen eyaletlerdi. Köle sahibi sınır eyaletleri de muaf tutulmuştu. Artık Birlik'e sadık kalmaktan başka şansları yoktu. Kuzey kazanırsa, daha sonra onların durumu da ele alınabilirdi.

İki cephede savaş

Lincoln'ın bu önemli kararı, savaşı yitirmesine neden olabilirdi. Gerçekte, pek çok kişinin desteğini yitirdi. Bu ilk özgürlük bildirgesinden sonra, Ekim 1862'de, Kuzey'de yeni seçimler yapılmıştı. Cumhuriyetçiler, her eyalette demokrat rakipleri tarafından yerlerinden edildiler: Köleliğin kalkmasına karşı olan insanlar siyahlardan korkuyorlardı ve özellikle, siyahların kuzeye akın ederek onların arasında yaşamalarından ve çalışmalarından hoşlanmıyorlardı.

Onlar savaşa katılmışlardı, çünkü Birlik'i kurtarmak istiyorlardı; köleleri değil. Bir süre sonra, bu protestolar, "savaşı durdurun" kampanyasına dönüştü.

Lincoln artık, iki cephede birden dövüşmeye başlamıştı. Hem Güney'de, hem de kendi evi olan

"Bir hükümet, halkının özgürlüklerini koruyacak kadar güçlü mü olmalı, yoksa kendi varlığını bile koruyamayacak kadar zayıf mı?"

Abraham Lincoln'ın Meclis'teki Bağımsızlık Günü mesajından, 1861.

Kuzey'de. Ve savaş meydanında, birçok kez yenildiler. Hem kendisi hem de Birlik, darbe üzerine darbe yediler.

En karanlık saat

Aralık ayı, Fredericksburg ayıydı: Virginia'nın Federicksburg kentinde, on iki bin Birlik askeri nehri aşmaya çabalarken katledilmişti. Ocak 1863 ise, "Çamur Yürüyüşü" ayıydı. 130.000 kişilik güçlü Birlik ordusu aynı nehri yeniden geçmeye kalkışmış ve kış yağmurlarının oluşturduğu, yapışkan boğucu çamura yapışmışlardı.

Mayıs ayı ise, Chancellorsville ayı oldu: Yine Virginia eyaletinde, yine o nehre yakın yerde Birlik, büyük bir felaket daha yaşadı. On yedi bin adamını yitirdi.

Felaketlere alışmaya başlayan Lincoln, son haberleri duyduğu zaman bembeyaz kesilmişti. Odada ileri geri yürüyeyerek, "Aman Tanrım, Aman Tanrım! Halk şimdi ne diyecek? Halk şimdi ne diyecek?" diye söylenmişti.

1863 yılı Mayıs ayı, Kuzey'in ve başkanının en kötü durumda olduğu günlerdi. En karanlık saatlerdi.

Gettysburg

Neyse ki sonunda, Mississippi'deki inatçı Grant'ten iyi haberler gelmeye başladı. Aylardır, keskin dişli bir köpek gibi, Güney'in savunmasını hırpalamış durmuştu; sonunda şansı dönmeye başlamıştı. Kuzey doğuda ise, her şey giderek kötüleşiyordu.

Haziran'da, General Lee, yeniden Birlik'i istila etti, Maryland'den Pennsylvania'ya doğru yürüdü. Her an sağa dönüp Washington'a saldırabilirlerdi.

Ama o saldırı hiç yapılmadı.

1 Temmuz, 1863'te, iki tarafın orduları Gettysburg'da karşı karşıya geldiler ve şimdiye dek yapılan en kanlı savaşı yaptılar. İki günün sonunda, kırk binden fazla insan ölmüş ya da yaralanmıştı. Askerler, kanlar içinde savaş meydanında yatıyorlardı. Birlik sonunda savaşı kazanmıştı. Asiler Güney'e

"Bu insanlar arasındaki bir yarışmadır. Birlik tarafında, söz konusu olan şudur: Temel amacı insanlarının koşullarını düzeltmek, omuzlarına binmiş gereksiz yükleri kaldırmak ve herkesin övgüye değer başarılara doğru koşmasını; yaşama, zincirsiz bir şekilde, eşit koşullarla başlamasını sağlamak isteyen bir hükümeti ayakta tutabilmektir."

Abraham Lincoln'ın, Meclis'teki Bağımsızlık Günü mesajından, 1861.

Ölüleri anma: Bugün (üstte) Vicksburg'daki ulusal mezarlık ve (sağda) ithaf töreni için Gettysburg'a giderken. Lincoln, büyük olasılıkla, trenin yanında, başında şapka olan uzun boylu kişidir. Kimsenin haberi olmamasına rağmen, o günlerde, adamakıllı hastaydı. Ertesi günkü olay, onu bitkin düşürmüştü.

doğru çekiliyorlardı.

7 Temmuz günü, Grant'ten gelen haberle, Kuzey'in zaferi mühürlendi. Mayıs ayından beri kuşattığı Mississippi'deki Vicksburg kentini, sonunda almıştı. Çok mutluydu. Artık, Güney'in derinliklerine, her an ulaşabilirdi.

Durum değişiyordu.

Birlik ölülerinin mezarları

Bugün, Gettysburg adı, büyük savaşların yer aldığı Trafalgar ya da Waterloo adları kadar iyi bilinmektedir. Ama adının ünlenmesi, orada yer alan savaştan değil, daha sonraki olaylardandır.

19 Ekim, 1863'te, 150.000 kişi, kentin dışındaki tepede, birlik için ölenlerin mezarlarının baş ucunda toplandılar. Parlak güneş altında durarak, iki saat boyunca, önemli bir devlet adamını dinlediler. Sonra, sıra Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Abraham Lincoln'a geldi.

Onun konuşması iki saat değil, iki dakikadan biraz fazla sürdü. İzleyenlerden bazıları çok şaşırmışlardı; kısa ve basit bir konuşmaydı bu. Kimileri, bu basitliğe sıcak alkışlarla karşılık verdi. Kimileriyse, ne söylediğini duymamıştı bile. Çünkü kalabalığın ta aralarında yer almışlardı. Kalabalığın uğultusu nedeniyle kısa olan bu konuşmayı dinleyememişlerdi.

O gün kaçırdıkları sözler, bugün "Gettysburg Nutku" olarak dünyaca ünlüdür. İyi bir hükümetin amacını belli eden bu sözler, demokrasi tarihinin önemli olaylarından biridir.

"Yıllar önce atalarımız..."

"Yıllar önce atalarımız, bu kıtada, özgürlük anlayışı içinde ve insanların birbirlerine eşit olduğu önerisiyle, yeni bir ulus kurmuşlardı," diyordu Lincoln.

Şimdiyse, büyük ve korkunç bir iç savaşa girdik ve amaçlarına bu kadar sadık bir ulusun ya da herhangi bir ulusun, daha ne kadar dayanabileceğini sınar gibiyiz. Bir büyük savaş meydanında karşı karşıya geldik. Ve bu savaş meydanının bir bölümünü, ulusun

"Büyük bir savaş alanında karşılaştık..." Gettysburg'daki konuşma platformuna çıkan Abraham Lincoln, ABD tarihindeki en ünlü nutku söylemişti. Rüzgarlı bir gündü ve ne yazık ki, başkan sesini, kalabalığın öteki ucuna kadar duyuramamıştı. Konuşmasından sonra, sözlerinin hafife alınması karşısında üzüntüye kapılmıştı.

yaşaması için burada yaşamlarını verenlere, ebedi dinlenme yeri olarak ayırdık.

Aslında, biz bu alanı onlara ithaf edemeyiz - takdis edemeyiz, kutsayamayız. Burada mücadele eden, canlı ya da ölü kahramanlar bizim zavallı gücümüzün ötesinde burayı kutsamışlardır. Bizim burada söyleyeceklerimizi dünya, çok az önemseyecek ve anımsayacaktır ama hiç kimse, onların burada yaptığını unutmayacaktır. Onların burada yaptıkları ve yarım kalan işi, biz yaşayanların bitirmesi gerekir.

Önümüzde duran büyük görevi yerine getirmek artık bizim işimizdir - onların büyük bir inançla bağlı oldukları amaca aynı sadakatle bağlanarak bu onurlu görevi tamamlamaya çalışırsak, ölenlerin boşuna ölmediklerine, bu ülkenin Tanrı'nın koruması altında yeniden özgür bir doğuma gideceğine ve insanlar için, insanların seçtiği, insanların hükümetinin dünya yüzünden silinmeyeceğine inanabiliriz."

Siyahlar orduya katılıyor

1864'ün Mart ayında, Grant, Birlik ordularının Baş Generali olmuştu. Batıdaki görevi, arkadaşlarından General William Sherman'a bırakarak kendisi, Doğu cephesine gitti: Arkadaşı da kendisi gibi sert, becerikli ve inatçıydı.

Yaz boyunca, iki general, müttefikler üzerinde büyük baskı uyguladılar: Saldırarak, yitirerek, saldırarak, toprakta siper kazarak ve yine saldırarak... Yılmadan savaşıyorlardı. Kayıpları büyüktü ama Birlik, yeni adamlar gönderiyordu. Ve artık yeni bir gönüllüler kaynağı oluşmuştu.

Bunlar, eski siyah kölelerdi. Birlik askerleri güneye doğru inerken, binlerce siyah köle, onlara sığınıyor, orada özgürlük buluyor ve orduya katılıyordu. Kuzeyden gelen özgür siyahlar da onlara katılıyorlardı. Savaşın sonuna kadar, hemen hemen iki yüz bin siyah adam, kendilerine özgürlük getiren Birlik için savaştılar. Lincoln, onlara gereksinim duyacağını düşünmekte haklıydı; artık onlar, savaşın kazanılmasında önemli bir rol oynuyorlardı.

Teslim olmalı mı?

Daha bir süre, her an savaşı yitirebileceğini düşünmüştü. Gettysburg'a, Grant ve Sherman'm yapabileceklerine rağmen, Müttefikler hâlâ tam anlamıyla yenilmemişlerdi. Lincoln başkanlığı kaybedecek gibi görünüyordu. Başkanlık seçimleri yaklaşmıştı ama artık eskisi gibi sevilmiyordu. Kuzey ise, barışa hasretti.

Yenilgiyi kabul etmeli miydi? Özgürlük planlarından vazgeçip, Güney'le barış yapıp onlara köleliğin yine sürüp gideceğini mi söylemeliydi? Bu düşünce onu dehşete düşürüyordu. Ama yalnızca bir dakika için, 24 Ağustos 1864'teki o korkunç dakikada bu konuyu ciddi olarak düşünmüştü. Ama ertesi gün, kendini toparlamıştı. Herhangi bir barış planına karşı çıktı; ve seçimlerde, riske girmeyi göze aldı.

Sherman Georgia'da

Ve sonunda, her şey berbat görünürken, Kuzey'in şansı tümüyle değişti. 2 Eylül'de, Sherman, "Pamuk

Karşıda: Özgürlükleri için savaşan siyahlar: Harriet Tubman (üstte), ABD yasaklamacılarının oluşturduğu "Yeraltı Demiryolu" denen gizli kaçış sistemi sayesinde, üç yüz kaçağın Kuzey'e ve özgürlüğe ulaşmasını sağlamıştı. İç Savaş sırasında, o bir istihbarat ajanı olarak çalıştı. Altta: Birçok Güneyli, siyah Birlik askerlerine, savaş esiri olarak davranmayı reddediyordu. Müttefik güçler, 1864'te, bu kaleyi ele geçirdiklerinde, siyah askerleri ya kuşuna dizdiler ya da canlı canlı yaktılar.

1865 yılında, buradakine benzer sahneler güney doğu eyaletlerinde sık görülüyordu. Bunların çoğu, General Sherman'ın marifetiydi. Ama buradaki binaların yıkılması Müttefikler'in işiydi. Müttefikler, başkentleri Virginia Richmond'daki binaları yıkıp ateşe vererek Birlik askerlerinin eline geçmesini engellemek istemişlerdi.

Krallığı'nın en önemli kentlerinden biri olan Atlanta'daki Georgia'yı ele geçirdi. Oradan hareketle, sahile doğru 250 millik yolculuğunu yapacak ve ondan sonra da adı çok ünlü olacaktı. Kimileri içinse, kötü şöhret sahibi olacaktı, çünkü Sherman'm "Denize Yürüyüş"ü, önüne çıkan her şeyi yok ederek ilerleyecek ve düşman ülkesini kılıçla keser gibi ikiye bölecekti. Onun amacı tümden savaştı ve buna hem askeri hem de sivil halk dahildi. O yıl Noel'de, mahvolmuş geniş topraklar, onun inançlarına tanıklık eder gibi önünde uzanıyordu.

Atlanta haberleri, Kuzey'de heyecan yarattı. Bu korkunç savaş belki de kazanılabilecekti! Birlik ordusu, çabalarını artırdı - ve 8 Kasım'daki seçimlerde, Lincoln, Demokrat rakibine karşı, büyük bir zafer kazandı.

Yeniden birleşme

Beş ay sonra, 9 Nisan 1865'te, güneyin General Lee'si, kuzeyin General Grant'iyle, birçok savaşın yapıldığıVirginia'daki Appomattox Courthouse köyünde karşılaştı. Perişan olmuş büyük Güneyli lider, rakibine teslim oldu ve yalnızca, adamlarının atlarını muhafaza etmeleri için izin istedi. Çünkü baharda,

"Onun [Sherman] hangi deliğe girdiğini biliyorum ama hangisinden çıkacağını söyleyemem."

Abraham Lincoln, Sherman'ın "Denize Yürüyüş"ü (March to the Sea) sırasında nerede olduğunu merak etmişti.

Müttefik Ordusu, 9 Nisan 1865'te, Appomattox Courthouse'da teslim oldu. Güney'in generali, Robert E. Lee, küçük masa üzerindeki belgeyi imzalarken, Ulysses Grant (sağda) onu izliyor. Yer yer küçük çatışmalar sürdüğü halde, savaş artık bitmişti.

toprağı işlemek için atlara gereksinimleri olacaktı.

Grant daha sonra, kendi askerlerine savaşın bittiğini haber verdi. ABD yeniden birleşmişti.

Barışı kazanma zamanı

Sevinçten çılgına dönen Washington ve Kuzey, zaferi kutladılar. Bandolar çalıyor, ziller çınlıyor, sokakta toplanmış insanlar, Birlik ve Başkan lehinde gösteriler yapıyordu. Beyaz Saray'da Lincoln, her zamankinden fazla çalışıyordu. Artık savaşı kazanmışlardı ve şimdi barışı kazanma zamanı gelmişti. Savaşın harap ettiği ülkeyi onarmak gerekiyordu. Eski isyancıları, yeni bir yaşam biçimine alıştırmak gerekiyordu: Yani kölelerin yardımı olmadan işlerini sürdürmek.

İş, adamakıllı zor görünüyordu ama Lincoln kararlıydı. Dahası, barışı, barışçı yollarla sağlamakta kararlıydı ve "kimseye karşı kötülük duymadan; herkese merhamet göstererek" davranacaktı.

"Amerikalı Kuzenimiz"

Birkaç gün sonra, İyi Cuma denen, Hıristiyan bayramı Paskalya öncesindeki 14 Nisan Cuma günüydü. Ama, artık ülkesinin mimarı olacak Lincoln için, o gün bile çalışma günüydü - toplantılar, kararlar ve imzalar günü. Akşamüzeri geç saatlerde, sık sık yaptığı gibi, karısı Mary ile Washington'da arabayla bir gezintiye çıktı. Daha sonra, Fords Tiyatrosu'nda, *Amerikalı Kuzenimiz* adlı tiyatro oyununu görmeye gideceklerdi.

Saat sekizden sonra, Lincoln ve Mary arabalarına yeniden bindiler ve araba karanlık, sisli yollara daldı. Yolda uğradıkları birkaç arkadaşını da yanlarına alarak tiyatroya ulaştılar. Oyun başlamıştı ama onları gören seyircilerin hepsi ayağa kalktı.

Ateş ediliyor

Lincoln'ın locasının önündeki güvenlik görevlisi, bir süre nöbet tutmuştu. Derken, her nedense, dolaşmaya karar verdi. Bu arada oyun giderek daha komik olmuştu. Üçüncü perde sırasında, artık herkes iyice sahneye yoğunlaşmıştı.

İşte o sırada ateş edildi.

Abraham Lincoln, 14 Nisan 1865'te suikaste uğradı. Bir elinde hançer tutan John Wilkes Booth, diğer elindeki tabancasını Başkan'ın başına boşalttı. Kimse onun devlet locasına girdiğini görmemiş ve duymamıştı, çünkü o sırada Lincoln'ın güvenlik görevlisi yerinden ayrılmıştı. Booth, olaydan sonra kaçmış ama birkaç hafta sonra bulunup öldürülmüştü.

"Dış görünüşü kaba saba, merhamet uyandıracak kadar basit, anlaşılamaz derecede keskin zekalı, çok kararsız ama aldığı kararlarda önüne geçilemez, çok garip, gülünç, komik, akıllı ve mükemmel derecede yararlı bir kişilik."

Lincoln için, New York "Herald" da çıkan ölüm ilanından.

"Ulusumuz, hiçbir zaman ölen bir lideri için bu kadar üzülmemişti. Yalnızca Lincoln'ın arkadaşları değil, onu yaşamı sırasında eleştiren, diktatörlükle suçlayan, ona şebek muamelesi yaparak alay eden, aptallık ve beceriksizlikle suçlayan karşıtları bile onun ölümüne ağlıyorlar ve ülkeleri için üzülüyorlar."

Stephen B. Oats "Kimseye Kin Duymadan" (With malice toward none) adlı biyografisinden

Bir an, dünya durur gibi oldu; kimse kıpırdamadı, konuşmadı, soluk almadı. Ardından, devlet locasından çığlıklar geldi.

Herkes olanlara inanamadan etrafa bakarken, locanın önünde, elinde bıçak tutan bir adam görüldü. Bağırarak Lincoln'ın arkadaşlarından birini bıçakladı. Sonra sahneye atladı, büyük bir gürültüyle düştü, vahşi bakışlarla sendeledi, sonra kaçıp gitti.

Locada çığlıklar içindeki üç kişi, dördüncü bir kişinin üzerine eğilmişlerdi. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, koltuğunda hareketsiz duruyordu. Abraham Lincoln, suikastçının ateşiyle beynine giren kurşun yüzünden ölmek üzereydi.

Başkanın ölümü

Sonraki dokuz saat, korkunç saatlerdi. Seyirciler panik içinde kaçışmaya başlamışlardı. Suikastçı kaçıp giderken, bir doktor, devlet locasına koşarak Lincoln'ı yaşama döndürmeye çalışmıştı. Sonra, başkanı yolun karşısındaki bir eve taşımışlar ve bir yatağa yatırmışlardı. Şok ve üzüntüden neredeyse aklını kaçırmış gibi olan Mary de yanındaydı. General Grant'in adamlarından biri olan büyük oğlu Robert da oradaydı. Haber Washington'a yayılınca, başka doktorlar, devlet adamları ve dostları koşup gelmişlerdi.

Birçok kişi, Lincoln'a saldıran adamı görmüştü. Bu adam aktör John Wilkes Booth'du. Sessizce locaya girmiş, sahneye yoğunlaşmış olan başkanın arkasında durmuş ve tam kafasının arkasına ateş etmişti.

Booth'un Güney'den yana olduğu ve Güney'i mahveden kişi olarak gördüğü Lincoln'dan nefret ettiği biliniyordu. Locadan şöyle bağırmıştı: "Tüm gaddarlar böyle yok olsun..." Onu yakalamak üzere peşine adamlar salındı. Ve Washington'da hızla sıkıyönetim ilan edildi. Lincoln'ın ikinci başkanı Andrew Johnson, hemen göreve çağırıldı. Başkan'ın yattığı evin dışında, acılı insanlar toplanmış haber bekliyorlardı.

Sabah oldu. 15 Nisan 1865 günü, sabah yediyi iki dakika geçe Abraham Lincoln öldü. O, Amerika Birleşik Devletleri'nin suikaste uğrayan ilk başkanıydı ama son da olmadı.

On Üçüncü Maddenin Eklenmesi

Lincoln'ın öldüğü hafta, 1863'teki bildirgesi ve Birlik orduları, üç buçuk milyon köleye özgürlük getirmişti. Başkan yaşarken, Özgürlük Bildirgesi'ni daha da geliştirmişti.

Barışın geldiğini iyi biliyordu ve savaş sırasında hazırlanmış Bildirge, barış sırasında değiştirilebilirdi; dahası, bu Bildirge yalnızca, isyancıların kölelerini özgür bırakmış, ötekilere dokunmamıştı. Bu yüzden de yeniden seçilir seçilmez, Meclis'in yeni bir yasayı kabul etmesini istemişti. Bu, Anayasa'ya yapılan bir eklemeydi ve ABD'nin her yerinde köleliği yasaklıyordu.

Ocak 1865'te, Meclis, onun önerisini kabul etti. Ucu ucuna sağlanan çoğunlukla, Anayasa'ya On Üçüncü Madde eklenmişti: "Kölelik ve insanların kendi izinleri olmaksızın kullanımı, yasalara karşı işlenmiş cezaların dışında her türlü özgürlük kısıtlaması, Amerika Birleşik Devletleri sınırları içinde yasaklanmıştır."

Bu karar, resmi olarak yasallaşınca, ABD köleleri, her yerde özgür olacaklardı.

21 Nisan 1865'te, Kuzey'in her yerinden gelen Amerikalılar, eski başkanları Lincoln'ın cenazesinde, son görevlerini yerine getirmek üzere toplanmışlardı. Daha önce ölen oğlu Willie'nin mezarıyla birlikte Lincoln, Washington'dan, son dinlenme yeri Springfield'a taşındı. Burada, yas tutan kalabalıkların önünden geçerek kaderine doğru gidiyor.

Karşıda: Sözde özgür ama hâlâ baskı altında tutulan siyahlar. 1860'larda, siyah Amerikalılar, teoride beyazlarla eşit durumdaydı. Ama, Kuzey'de ve Güney'de, birçok beyaz Amerikalı, bu eşitliğin karşısındaydı. Karşıdaki karikatürde görüldüğü gibi, bu kişiler üç büyük grubu temsil ediyorlardı: Kuzey'in sanayicileri(sağda), cebindeki kırbacıyla Güney'in toprak sahipleri (ortada) ve Kuzey'in sanayi gücü (solda). Bir siyah asker çizmelerin altından kalkabilmek için boşuna çabalamaktadır. Güneyli çiftçinin göğsündeki rozet, Fort Pillow'daki siyah askerlerin katliamı anısına yapılmış bir rozettir.

Seçim hakkı

Lincoln'ın planları bu kadar değildi. İç Savaş'tan az önce, ABD Yüksek Mahkemesi, özgür siyahların bile ABD vatandaşı sayılamayacaklarını söylemişti. Ama Lincoln ve savaş, Yüksek Mahkeme'yi yalanlamıştı. Lincoln'ın amacı, siyahlara Amerikan toplumu vatandaşlığını yani, uygar bir toplum yaşamını, okullarını ve ilerlemek, zenginleşmek için sahip olunması gereken tüm öteki hakları verebilmekti.

Bu vatandaşlığı alabilmek için en önemli haklardan biri seçim hakkıydı. Savaş öncesinde, yalnızca üç Kuzeyli eyalet, zencilere seçim hakkı vermişti. Ve dört yıl kan döküldükten sonra sıra, Güney'in köle sahiplerine gelmişti. Lincoln'ın kendi partisindeki birçok kişi bile, bu öneriden nefret ediyordu ama partinin akıllı kişileri, Lincoln'ı ilerlemesi için destekliyorlardı.

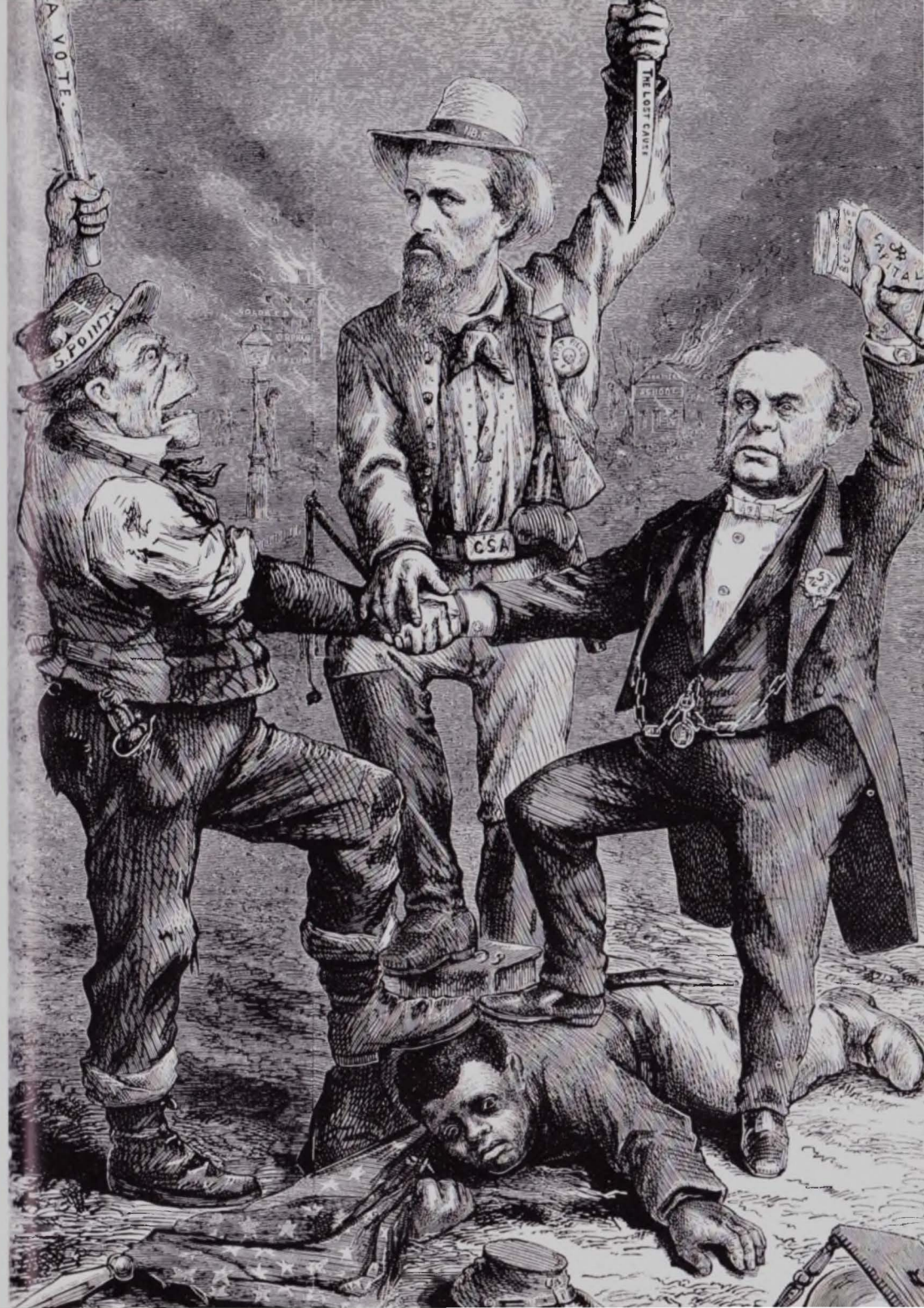
Bu düşünceler arasına sıkışmış olan Lincoln, öldürüldüğü sıralarda, çözüm bulmak için bocalayıp duruyordu. Yine de, onun yerini alanlar, Birlik'e katılmak için Güney eyaletlerinde siyahlara seçim hakkı verilmesi koşulunu öne sürdüler. Ve 1869'da, Meclis, Anayasa'ya önemli bir eklenti daha yaptı. Bu eklenti şöyleydi: "Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının oy verme hakkı, ABD ya da herhangi bir eyalet tarafından, ırk, renk ya da daha önceki kölelik durumu nedeniyle, engellenemez, kısıtlanamaz."

Böylece, 1860'lı yılların sonlarında, ABD'de, kölelik tümüyle kalkmıştı ve ülkedeki siyah insanlar da, yasalar karşısında beyazlarla aynı haklara sahip olmuştu. Hiç değilse yasalara göre böyleydi. Ama Güney'in birçok yerinde bu yasalara bile bile uyulmuyordu.

Evet, Müttefikler yenilmişti. Zenginliklerin yaratıcısı olan köleler, artık özgür insanlardı: Oy hakkına bile sahip ABD vatandaşlarıydı.

Ama, Güneylilerin bir kısmı, yaşadıkları sürece hiçbir zaman siyahların, kendileriyle eşit olduklarını kabul etmeyeceklerdi. Ve, Lincoln'ın ölümünden

"Hiç kimse, iznini almadan hiçbir adamı yönetecek kadar mükemmel değildir."
Abraham Lincoln'ın, Peoria'daki konuşmasından, Ekim 1854.

Karşıda: 28 Ağustos, 1963: Özgürlük Bildirgesi'nden bir yüzyıl sonra bile, Lincoln anıtı, büyük kalabalıklar tarafından sarılıyor ve siyah Amerikalılar, Washington'a yürüyerek Lincoln'ın sözünün tutulmasını istiyorlar.

sonraki birkaç ay içinde beyazlar, kendi yasalarıyla, devlet yasalarını engelleyebileceklerini düşündüler.

Savaş ve Özgürlük Bildirge'si Güney'in eski geleneksel köle yasasını yok etmişti. Ama daha savaş biter bitmez Güneyliler, siyahları nasıl baskı altında tutabileceklerini planlamaya başladılar.

"Siyah yasaları"na göre, bir zamanlar köle olan siyahlar, savaş öncesinde olduğu gibi, işverenlerine hâlâ "efendi" ya da "hanımefendi" demek zorundaydılar. Güney Carolina'da, yalnızca köleyken yaptıkları işleri yapmalarına izin veriliyordu. Yani, çiftçilik işlerinde, ev işlerinde, ya da aşçı olarak çalışabilirlerdi. Mississippi'de, siyahların tren vagonları beyazlarınkinden ayrılmıştı. Florida'da, ayrı kiliselere gidiyorlardı. Dua ederken beyazların arasına karışan bir siyah, eski geleneksel yolla, yani kırbaçlanarak cezalandırılıyordu.

Florida'daki gibi, siyahları beyazlardan ayıran yasalara "Jim Crow Yasaları" deniyordu. ("Jim Crow" 1858'li yıllarda ünlü olan bir şarkıdaki siyah adamın adıydı.) Bu yasaların haberi Kuzey'e ulaştığı zaman, havalardaki Cumhuriyetçiler dehşete düştüler. Bu öfke sonunda, insanları, siyahlara vatandaşlık haklarını tanıyan yasaları daha fazla korumaya yöneltti.

Anayasa'ya On Beşinci Madde de eklenince, ABD'deki siyahlar, bu zaferi coşkuyla kutladılar. Ama bu zafer çok kısa sürdü: Güney bunu önceden görmüştü. Onların kendi yasa yapımcıları vardı ve daha fazla "Jim Crow Yasası" üretebilirlerdi. Beyazların, beyazlara sadakatini içeren, sıkı sıkıya örülmüş bir toplumsal ağ yani, Klu Klux Klan vardı: Beyazların egemenliğini, terör yoluyla sağlamaya çalışan, pek de gizli olmayan bir örgüttü bu.

Siyahlar, yasal haklarını kullanmaya kalkarlarsa, başları örtülü bu adamlar, ellerinde kırbaçları, zift kovaları ya da en korkuncu,urganlarıyla gelirlerdi. Zift ve tüylere bulanmış bir siyah, bu hain davranıştan kolay kurtulmuş demekti. Urgan ise, linç edilme ve en yakın direğe ya da ağaca asılma anlamına gelirdi.

Güney'in siyahları, umutsuzca Lincoln'ın ve savaşın onlara getirdiği kazancın, böylece yok edilişini

"Afrika'ya, evinize dönün."
1950'lerde Alabama'da yapılmış siyah karşıtı bir afiş.

"Amerika'daki aşağı sınıf, çoğunlukla siyahlardır."
NewYork'taki ırkçılığın tartışıldığı 1990 tarihindeki Londra "Times" gazetesinden.

gördüler. Oy verme hakkı, yaşamını kazanma hakkı, bir ulusun saygıdeğer bir üyesi olma hakkı, onları beyazlardan ayıran, korku ve yoksulluk içinde yaşamaya mahkum eden bir toplumda, hiçbir anlam taşımıyordu.

Siyahların birçoğu Kuzey'e gittiler ama orada da, işlerin çok daha iyi olmadığını gördüler. İşçi sendikaları, onları aralarına almak istemiyorlardı. En düşük ücretli işleri görmeye zorlanıyorlardı. Kentlerin en berbat ve yoksul mahallelerinde oturmak zorunda kalıyorlardı. Ve yirminci yüzyılın ilk yarısında, Klu Klux Klan, korkunç şöhretini de birlikte getirerek peşlerinden Kuzey'e de gelmişti. 1880 ila 1919 yıllarında, eşit olmayı savunan üç bin kadar siyahı linç etmişti.

Durumun kötü görünmesine karşın, yine de işler yavaş yavaş yoluna girecekti. Güçlü siyah örgütler ortaya çıkmaya başlamıştı. Örneğin; ABD'deki siyahlar için gerçek özgürlüğü sağlayacağına yemin etmiş olan, Renkli İnsanların İlerlemesi için Ulusal Kuruluş (National Association for the Advancement of Colored People) adında bir örgüt kurulmuştu. Siyah liderler ortaya çıkıyordu ve yüzyıl ilerlerken, durumları ve güçleri gelişiyordu.

"Bir düşüm var"

28 Ağustos, 1963 yılında, Lincoln'ın bildirisinden yüzyıl sonra, iki yüz elli bin siyah Amerikalı, Özgürlük Bildirgesi'nin yıldönümünü kutlamak için Washington'a yürüdü. Başlarında, büyük medeni haklar savunucusu Martin Luther King vardı. Bu insanlar, kendilerini kölelikten kurtaran adamın anıtı çevresinde toplandılar.

Ellerindeki afişlerde, Lincoln'ın isteklerinin hâlâ tam gerçekleşmemiş olduğu okunuyordu. "1863'te verilen özgürlüğü, 1963'te arıyoruz!" yazılıydı.

Bir başka afişte, "Bir yüzyıl geç ödenen borç!" yazılıydı.

King, yaşamının en önemli konuşmasını yapmıştı: Bu öyle bir konuşmaydı ki, Gettysburg Nutku gibi, tarihe damgasını vurmuştu. "Bir düşüm var..." demişti. "Bir gün, bu ülkenin ayağa kalkıp, gerçek inançlarına

Beyazlarla eşit, erkeklerle eşit: Bir zamanlar yalnızca erkek işi olan doktorlukta, artık resimde görülen kadın gibi her iki alanda da zafer kazanmış kadın doktorlar var. Amerikan orta sınıfının, siyah üyesi olan bu kadın, birçok siyah genç adam ve kadın için iyi bir örnektir. Ama birçokları, hâlâ, siyah olarak doğmanın cezasını çekerek yoksulluk içinde yaşamaktadır.

göre yaşayacağına ilişkin bir düşüm var: Tüm insanların eşit yaratıldığına yürekten inanıyoruz.

Bir gün, Georgia'nın kızıl dağlarında, eski kölelerin oğullarıyla, eski köle sahiplerinin çocuklarının yanyana, kardeşlik duyguları içinde, aynı masada oturacaklarını düşlüyorum.

Bir gün, Mississippi eyaletinin bile özgürlük ve adalet vahasına dönüşeceğini düşlüyorum.

Bir gün, dört çocuğumun, derilerinin rengiyle değil, karakterliklerinin özellikleriyle değerlendirildikleri bir ülkede yaşayacaklarını düşlüyorum."

Beş yıl içinde, King de bir suikastçının kurşunlarıyla öldürülecekti. O zamana dek, düşü, gerçekleşme aşamasına oldukça yaklaşmıştı. Artık siyahlar kamu görevlerine gelebiliyor ve engelleri aşabiliyorlar.

Ama, ABD siyahları, her zaman beyazlardan daha yoksul kaldı. 1990 yılında, Teksas eyaletinin Houston kentinde uluslararası bir toplantı yapıldığı zaman, Klu Klux Klan'ın o uğursuz giysileriyle yeniden törenler yaptığı görüldü.

Bugün bile hâlâ, yüz yıl önce Abraham Lincoln'ın yarım bıraktığı büyük iş, tamamlanmayı beklemektedir.

Sözlük

Amerikan İç Savaşı: 1861 yılında Amerika'da, kuzey eyaletleriyle, güneyin köle eyaletleri arasında başlayan savaş. Bu savaş 1865 yılına dek sürmüştür ve güney yenilgiye uğratılmıştır. Temel anlaşmazlık konusu kölelikti ama bunun yanında, kuzey-güney rekabeti gibi yan nedenler de vardı.

Amerika Birleşik Devletleri Meclisi: Amerika Birleşik Devletleri'nin ulusal yasaları yapan kuruluşu. İki bölümden oluşur; Senato ve Temsilciler Heyeti. 1847 ila 1849 yıllarında Lincoln, Temsilciler Heyeti üyesiydi.

Amerika Müttefik Eyaletleri: 1860 ve 1861 yıllarında, Birlik'ten ayrılarak rakip bir devlet kurmaya kalkan, sonra da kuzeyle savaşa giren eyaletler grubu. Kısaca "Müttefikler" ya da "Konfederasyon" da denir.

Anayasa: Bir ülkenin nasıl yönetileceğine ilişkin temel yasalar. Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'nın eski bölümleri, 1787'de ülkenin kurucuları tarafından yazılmıştı. Sonraları "Ek maddeler" denen ekler yapılmıştır. (On Üçüncü Maddeye bak).

Bağımsızlık Bildirgesi: 1776 yılında, Kuzey Amerika'daki on üç İngiliz sömürgesinin, İngiltere'den bağımsızlığını ilan etmek için imzalanan bildirge.

Birlik: ABD'yi oluşturan "Eyaletler Birliği". İç Savaş sırasında Birlik - özgür eyaletler ve sadık köle eyaletleri - Müttefiklerin rakibiydi.

Cumhuriyetçi Parti: ABD'de, 1854 yılında, köleliğin yayılmasını önlemek için kurulmuş olan politik parti. Lincoln, partiye 1856'da katılmıştı ve 1860'da, Amerika'nın ilk Cumhuriyetçi Başkanı seçilmişti.

Demokrat Parti: ABD'de, Cumhuriyetçilerin rakibi olan siyasi parti. Lincoln'ın seçilişinden kısa bir süre önce, on dokuzuncu yüzyıl boyunca hep iktidarda kalmıştı.

Endüstri Devrimi: On sekizinci yüzyılın sonlarından, on dokuzuncu yüzyılın başlarına kadar olan dönemde, batı üretim yöntemlerinde gelişme sağlanmasına neden olan, kas gücünden, makina gücüne geçiş süreci. İngiltere'de başlayan devrim, 1780'li yıllarda Amerika'ya da yayılmıştı.

Esaretten kurtarma: Kölelikten kurtarma eylemi.

Eyalet: Columbia Bölgesi'nin katılımıyla, ABD elli eyaletten oluşur. İç Savaş'ın başlarında, kırktan az eyalet vardı. Kuzey doğu tarafında, kölelik yasaklanmıştı. Bu "özgür eyaletler"e, Kansas, Oregon ve California da katılmıştı. Kölelik, pamuk üretimi yapan güney eyletlerinin çoğunda yasaldı. Bu "köle eyaletleri", Teksas, Louisiana, Mississippi, Alabama, Florida, Georgia, Kuzey ve Güney Carolina, Virginia, Tennessee, Kentucky, Maryland ve Delaware'di. Bunların, sondan dördü hariç, gerisi ABD'den ayrılarak kendi ülkelerini kurmak istediler ve Amerika Müttefik Eyaletleri adını aldılar.

Kopuş, kopma: Bir örgütte ayrılma. Özellikle büyük bir kuruluştan. İç Savaş öncesinde, köle eyaletlerinin ABD'den kopuşu gibi.

Köle, Kölelik: Bir başkasının malı olan ve tamamıyla onun emrinde bulunan kişi; köle olma durumu. Lincoln'ın zamanına kadar, tüm köleler, 1600ve 1700'lü yıllarda, Afrika'dan Yeni Dünya'ya getirilen siyahlardı. Bu köle ticareti, 1800'lü yıllarda yasaklandı ama köle eyaletlerinde, İç Savaş bitene kadar, siyah insanlar satın alınıyor veya satılıyordu. Savaşın başlarında, güney eyaletlerinde 3,5 ile 4 milyon arasında köle vardı.

Missouri Uzlaşması: 1820'de, ABD'de gerçekleştirilen bu yasaya göre, özgür ve köle eyaletler arasında geçici bir denge sağlanmıştı. Her iki tarafta da on iki eyalet vardı. Bu yasaya göre, Missouri sınırının kuzeyinde başka köle eyaleti kurulamayacaktı.

On Üçüncü Madde: 1865 yılında ABD Anayasası'na eklenen ve köleliği yasaklayan madde. On Dördüncü Madde de bir sonraki yıl eklenmişti ve ABD'de doğan herkesin ABD vatandaşı olduğunu ilan etmişti. 1869 yılında kabul edilen On Beşinci Madde, "ırk, renk ya da önceki kölelik durumu" gözetilmeksizin, her ABD vatandaşının, oy verme hakkını garantiliyordu.

Yasaklama, Yasaklamacı: ABD'de, 1830 yılında ve Amerikan İç Savaşı sırasında, köleliği yasaklama kararı ve bunu isteyen kişiler.

Yeniden yapılanma: Savaş sonrasında asi eyaletleri yeniden Birlik içine alma çalışması başlamıştı. Bu çalışmanın yapıldığı (1860-70) li yıllar. Başlarında Lincoln olmayınca, birçok hata yapıldı ve güney-kuzey ayrımı, belki de savaş öncesinden daha da beter şekilde ortaya çıktı.

Önemli Tarihler

1776 Kuzey Amerika'daki on üç eyalet, İngiltere'den bağımsızlığını ilan ederek, Amerika Birleşik Devletleri'ni kurarlar.

1809 12 Şubat: Abraham Lincoln, Kentucky'de, ahşap bir kulübede doğar.

1816 Lincoln ailesi Indiana'ya göçer.

1818 Lincoln'ın annesi ölür; ertesi yıl babası yeniden evlenir.

1820 Missouri Uzlaşması'na göre, özgür ve köle eyaletleri arasında bir eşitlik sağlanır ve köleliğin kuzey batıya yayılması engellenir.

1831 Lincoln, evden ayrılır ve Illinois, New Salem'a yerleşir.

1834 Illinois eyaleti meclisine üye seçilir.

1837 Yirmi sekiz yaşında avukat olur ve Illinois eyaletinin başkenti Springfield'a taşınır.

1842 Abraham Lincoln, Mary Ann Todd ile evlenir. Çiftin dört oğulları olur ve bunlardan yalnızca biri, yetişkin bir insan olacak kadar yaşar.

1845 Teksas, bir köle eyaleti olarak Birlik'e katılır.

1846 Lincoln, Meclis üyeliğine seçilir; 1849 yılında bu üyelik biter.

1850 1850'deki Uzlaşma Yasası'yla, California, Birlik'e, özgür eyalet olarak katılır, kaçak kölelerle ilgili yasa sertleştirilir ve Missouri Uzlaşması işe yaramaz hale getirilir.

1851 *Tom Amca'nın Kulübesi* adlı roman, kölelik sistemine saldırır. Önceleri gazetelerde yayımlanan roman, ertesi yıl kitap biçimine getirilir ve köleliğin yasaklanmasını savunur.

1854 İki yeni eyaletin, özgür ya da köle eyaleti olmalarına kendilerinin karar vermelerini öneren Kansas-Nebraska Yasası meclisten geçer. Köleliğin yayılmasını önlemek için Cumhuriyetçi Parti kurulmuştur.

1856 Lincoln, Cumhuriyetçilere katılır.

1860 Mayıs: Cumhuriyetçiler, Lincoln'ı başkan adayı olarak seçerler.
Kasım: Elli bir yaşındaki Lincoln, ABD'nin on altıncı başkanıdır.
Aralık: Köle eyaleti Güney Carolina, Birlik'ten kopar.

1861 Ocak-Şubat: Altı köle eyaleti daha kopar. Bunlar Mississippi, Florida, Alabama, Louisiana, Georgia ve Teksas'tır. Kopan yedi eyalet Amerika Müttefik Eyaletleri birliğini kurarlar.
Nisan: Müttefikler, Birlik güçlerinin elinde bulunan Güney Carolina'daki Fort Sumter Kalesine saldırırlar. Birkaç hafta içinde, dört köle eyaleti daha onlara katılır.
Temmuz: Birinci Bull Run Savaşı, Birlik için yenilgi olur.

1862 Nisan: Tennessee'deki Shiloh Savaşı, Birlik için zafer olur ama çok kayıp verilir.
Temmuz: Birlik'i korumak için, Lincoln, köle eyaletlerdeki köleleri özgür bırakmaya karar verir.
Ağustos: İkinci Bull Run Savaşı'nda Birlik yenilir.

Eylül: Müttefik güçleri, birlik topraklarına girer ama Maryland'deki Antietam Savaşı'nda yenilirler. Bundan güç alan Lincoln, Özgürlük Bildirgesi'nin ilkini yayımlar.
Aralık: Virginia Fredericksburg'da Birlik için büyük yenilgi.

1863 1 Ocak: Lincoln Özgürlük Bildirgesi'ni imzalar ve Müttefiklerin topraklarındaki köleleri özgür bırakır.
Mayıs: Virginia, Chancellorsville'de, Birlik için yenilgi.
Haziran: Müttefikler, yeniden Birlik topraklarına girerler.
1-3 Temmuz: Birlik, Pennsylvania'daki Gettysburg Savaşı'nda zafer kazanır.
4 Temmuz: Birlik Generali Ulysses S. Grant, Vicksburg, Mississippi'de, karşı tarafı teslim alır.
19 Kasım: Gettysburg'daki savaş ölüleri için yeni mezarlığın açılış töreninde Lincoln, "Gettysburg Nutku" denen ünlü konuşmasını yapar.

1864 8 Kasım: Lincoln, yeniden başkan seçilir.

1865 31 Ocak: Az bir çoğunlukla Meclis, ABD'nin her yerinde köleliği kaldırmak üzere, Anayasa'ya On Üçüncü Madde'yi ekler.
9 Nisan: Müttefik ordusu generali Robert E. Lee teslim olur ve savaş biter.
14 Nisan: Washington'ın, Fords Tiyatrosu'nda oyun izleyen Lincoln vurulur.
15 Nisan: Elli altı yaşındaki Lincoln, aldığı yara yüzünden ölür.

1869 Anayasa'ya On Beşinci Madde eklenerek, ABD'nin siyah vatandaşlarına oy hakkı tanınır.

Bu Konuda Başka Kitaplar

Agar, Herbert: *Abraham Lincoln* (Collins, 1952). Kısa ama öz bilgiler veren bir kitap. Bir klasik. Denemeye değer.

Heren, Louis: *The Story of America* (Amerika'nın öyküsü) (Times Books, 1976) Birinci sınıf bir ABD tarihi; iyi resimler, öğretici bir metin.

Oates, Stephen B.: *With malice towards none: The Life of Abraham Lincoln* (Kimseye kin duymadan: Abraham Lincoln'ın yaşamı) (George Allen & Unwin, 1978). Son zamanların en iyi biyografilerinden biri; çok uzun ama okunması çok kolay. Mükemmel indeksi, kitabı gözden geçirmeyi kolaylaştırıyor.)

Schloredt, V and Brown, P.: *Martin Luther King* (Exley, 1988) Dizinin bir başka kitabı; ABD'deki siyah haklarının daha sonraki yıllardaki gelişimini anlatıyor.

Sproule, Anna: *New ideas in industry* (Endüstride yeni fikirler) (Macdonald, "Women History Makers" dizisi, 1988). İlk bölüm, "Pamuk Krallığı'nı, kullandığı teknolojiyi ve İç Savaş'ın nedenlerini anlatıyor.

İndeks

Amerika Birleşik Devletleri
  Anayasası 10, 19, **61**
  ekleri 55, 56, 58, **61**
  coğrafyası 12-13
  Güney eyaletleri kopuyor 31
    kölelik 15-27, 28, 31
    yasaklanışı 5-6, 56
    Kuzey-Güney ayrılıyor 13, 23-5
    pamuk endüstrisi 13-15
    siyah insanlarının hakları 56
    kötüye kullanılışı 58-9
    Özgürlük Bildirgesi 10-11, 23
Amerikan İç Savaşı 33-6, 40-3, 45-51, **61**
  başlangıcı 33
  Güney'in teslim oluşu 51
  kayıpları 33, 35, 36, 41-3, 45-6
  savaşları:
  Antietam Creek 41
  Bull Run 34, 35-6
  Chancellorsville 45
  Fredericksburg 45
  Gettysburg 45-7
  Shiloh 35
  Vicksburg 47
Amerika Müttefik Eyaletleri 31, **61**
Anayasa (ABD) 19, **61**
  On Üçüncü Madde 55, **61**
  On Beşinci Madde 56, 58
Antietam Creek 41
Appomattox Courthouse 51

Bağımsızlık Bildirgesi(ABD) 10-11, 23
Booth, John Wilkes 55
Bull Run 34, 35-6

Chancellorsville 45
Cumhuriyetçi parti 28, **61**

Eyaletler arası savaş, İç Savaş'a bak.

Fredericksburg 45

Gettysburg 45-7
Gettysburg Nutku 47-8, 59
Grant, General Ulysses S. 36, 41, 48, 49, 51

King, Martin Luther 59-60
Klu Klux Klan 58-9, 60
Kölelik
  Anayasa'da yasaklanışı 55
  Güney eyaletleri 24, 25, 31
  koşulları 18-21
  Kuzey eyaletleri 23, 25, 28
  Lincoln ve kölelik 12, 26-7, 29-30, 36-8, 40-4, 49
  Missouri Uzlaşması 24-5, 26
  Özgürlük Bildirgesi 6-7
  tarihi 15-16
  ticareti 16-18, 21-3
  yasaklanışı 5, 7, 56

Lee, General Robert E. 34, 40, 51
Lincoln, Abraham
  babasıyla ilişkileri 8-9
  başkan seçiliyor 31
  çocukları 39-40
  çocukluğu 7-9
  doğumu 7
  eğitimi 8, 10
  evliliği 12
  Gettysburg nutku 47-8
  hukuk çalışması 10-11
  kölelik 12, 26-7, 29-30, 36-8, 40-4, 49
  Özgürlük Bildirgesi5-6, 43
  politik yaşamı 10, 12, 27-8, 31, 51
  ölümü 53-4
Lincoln Mary Ann (Kızlık adı Todd) 11-12, 38-9, 54
Lincoln, Nancy 7
Lincoln, Sarah Bush(Sally) 7, 8
Lincoln, Thomas 7, 8, 9

McClellan, General G.B 35, 41, 43
Missouri Uzlaşması 24-5, **61**

Özgürlük Bildirgesi 5-6, 58

Renkli İnsanların İlerlemesi için Ulusal Kuruluş 59

Sherman, General William 48, 49-50
  "Denize Yürüyüş" 50
Shiloh 35

Vicksburg 47

Amerika Birleşik Devletleri'nin on altıncı Başkanı Abraham Lincoln, 1 Ocak 1863'te Özgürlük Bildirgesi'ni imzalayarak dört milyon kişiyi kölelikten kurtardı.

Abraham Lincoln, pamuk üreten güney eyaletlerindeki kölelere özgürlük verirken, ülkesini kasıp kavuran kanlı savaşın geleceğini de belirlemiş oluyordu. Köleleri kurtarma isteği, ülke birliğini kurtarmak için verilmiş politik bir karardı. Ama bu durum, Bildirge'nin gücünü ve insanlar üzerindeki etkisini azaltmıyordu. Bu sayede, köleliğin dehşeti, ayıbı ve insanları aşağılaması tarihe karışıyordu.

Bu etkileyici bir öyküdür. Amerika'daki siyahların önünde, ülkelerinde ve dünyada, eşitliklerini kabul ettirebilmek için savaşmalarını gerektiren uzun bir yol vardır.

Ama, 1863 yılının ilk günü, köleliğin sona erdirilmesi için gereken ilk adım atılmıştı.

Bu dizideki kitaplar :

Abraham Lincoln
Albert Schweitzer
Bob Geldof
Charlie Chaplin
Dalai Lama
Eleanor Roosevelt
Florence Nightingale
Lech Walesa
Louis Pasteur
Mahatma Gandhi
Maria Montessori
Marie Curie
Martin Luther King
Mihail Gorbaçov
Nelson Mandela
Teresa Ana

ISBN 975-8030-06-X

İLKKAYNAK
KÜLTÜR VE SANAT ÜRÜNLERİ